CLARE
Vertoninge ende bericht

der Articulen ende Conditien nv onlancx tot Cuelen inde Vrede-handel byden Churfursten, Fursten ende andere Keyserlycke Maiesteyts Ghesanten, gheproponeert.

Waer inne eenen yeghelicken voor ooghen ghelegt worden / de groote begheerte ende verlanghen dat de Generale Staten deser Nederlanden hebben altijdt tot den Vrede ghehadt: Midtsgaders de swaere ghewichtighe / ende recht ghefondeerde oorsaken / om de welcke de selue Generale Staten / de voorgaende Articulen / niet en hebben tot versekerheyt vanden Landen / ende tot behoudenisse van hare Persoonen / Vrouwen / Kinders ende goederen / als noch connen aenveerden.

PSALM. XXVIII.
Vers. iij.

Treckt my niet onder den Godloosen ende Quaetdoenders, die van Vrede spreken met haeren Naesten, ende hebben tboose int Herte.

500

Ghedruct int Iaer M. D. Lxxix.

Tot den Leser.

L hoe vvel vvy gheheel notoir ende een yder kennelick houden, beminde Leser, hoe groote begeerte die Staten van dese Landen altijt ghehadt hebben, soo vvel gheduerende die Oorloge die de Spaēgaerdē op Hollādt ende Zeelandt, als zedert tegens die generale Staten van dese Nederlanden ghevuert hebben, om die selue Landen nae soo veel iammers ende groote ellede, te moeghen brenghen in ruste ende vrede, ende om tot een vast ende ghedurich Accordt met haren Prince ende Heere den Con. Maiesteyt van Spaengen te gheraken, ende dat sy niet naeghelaten hebben alle middelen daer toe dienlick, voor te vvenden, ende oock hem in alles tot die begeerte van syne Maiesteyt alsoo te accommoderen, dat syne Maiesteyt egheen reden noch oorsaeck ghehadt heeft langer dese Oorloghe te continueren, ende syne Landen te becrijgen, ghelyck men dat metter daet heeft moghen speoren, soo inde Pacificatie tot Ghendt ghemaect, als uut het Accort ofte Verdrach tusschen die voorsz. Staten ende Don Iohan d'Austrice in Februario vanden Iare M.D.Lxxvij ghesloten ende opghrecht, ende sonderlinghe, dat sy (niet teghenstaende den voorsz. Don Iohan te rugghe stelden syn belofte ende eedt, daer mede hy tvoorsz. Accort soo solempneel becrachticht hadde, tselue sonder eenige reden oft oorsake ghevioleert, ghebroken ende dese Landen vijandelick gheinuadeert, Steden ende stercten inghenomen, ende voorts met vier ende svveert ghepoocht heeft te vernielen, vervvoesten ende indē grondt te ruyneren) hen nochtans soo goetvvillichlick ter begeerte vande Keys. Maiest. hebben laten vinden, om met den seluē Don Iohan (dien sy goede reden hadden niet te betrouvven) vveder in een nieuvve handelinghe van Peys ende Accordt te treden, ende dat sy te dien eynde haerluyder Gedeputeerde tot Loeuen ghesonden ende langhen tijt ghehouden hebben, tot dat die voorsz. handelinghe duer den ouerlijden van Don Iohan geinterrumpeert es ghevveest: dat sy oock zedert om de selue handelinghe te heervatten ter instantie vande Keys. Maiest. haerluyder Ghesanten tot Coelen gheschict, ende tot noch toe ghehouden hebben, al op hoope dat sy eens uut dese Oorloghe ende tot een gheduerighe vrede souden moeghen gheraken: ende dat ter contrarie onse Vijanden (hoe vvel sy hem ghelaten ende veynsen Peys te soecken) niet ghemeynt syn ghevveest eenighen Peys te maken, noch ghemaect synde, te houden, maer alleenlick te dien eynde daer van begheert hebben te tracteren ende handelen, op dat sy door middel vandien den Staten eenich voirdeel aff sien, ende tghemeen

volck duer een hoope van Peys, inde vorderinghe vande sake, ter Oorloghe dienende, ende merckelicke van contributien verslappen ende doen verflouvven souden, ghelyckmen dat by experientie beuonden heeft. Ende al hoe vvel dat niet van noode vvaer alhier eenighe vvijder verclaringe vande goede meyninge ende gheneghentheyt die de voorsz. Staten tot den Peys ghehadt, ende noch hebben te doen, nochtans vvant het belieft heeft den Churfursten, Furstē ende andere Heeren Keys. Maiest. Ambassaduers ende Ghesanten tot Cuelen vergadert, vanvvegē die Keys. Maiest. die sake vande Vrede in dese Landen tusschen die gesanten vāde Co. Maiest. van Spaengen ter eenre, ende die gecōmitteerden vāde generale Staten tot Antvverpen vergadert ter andere syden, te middelen ende verghelycken, onlanckx sekere haerluyder missiuen alomme door dese Nederlanden, soo aende Staten, Steden als Ghemeente der seluer te senden, met Copie vande Artitulē, soo in Latijn als in Duytsch by hemluyden geconcipieert, op die voorsz. Vredehandel, dvvelck sy seggen soo redelic, soo billick ende soo draechlick te syn, dat die by niemandt affgesleghen, maer met gheuouvven handen geamplecteert ende aengenomen behooren te vvorden, daer toe sy een yder ooc seer hooch adhorterē ende vermanen, ghelyck oock doet den Hertoghe van Nouaterra by syn Brieuen beneffens die voorgaende oock aen allen Landen, Staten, Steden ende Gemeynten geschreuen, daer uut schijnt dat de voorsz. Churfursten, Fursten ende andere Heeren, Ambassaduers vande Keys. Maiest. Ghesanten Tacitè die Generale Staten, ende oock die particuliere Staten van yder Prouincien vvillen beschuldighen, als off sy gheen Peys en souden begheeren: Maer die Vrede-handel sochten te uerachten ende verhijnderen, ende sulcx die voorsz. Articulen gesupprimeert ende die Prouincien int particulier niet ghecommuniceert hadden: Dat oock den Hertoghe van Noua-Terra niet anders en soect, dan dat een ijder Prouincie ende Stadt int particulier syn meyninghe opde Vrede-handel ouerschrijuen souden, op dat hy alsoo de Landen soude mogen vanden anderen scheydē, ende die eenicheyt tusschen hemluyden ghemaect schueren ende ontbijnden. VVant soo die meyninghe anders vvare, soude ghenoech ghevveest hebben, die voorsz. Articulen te senden aenden Eerts-Hertoghe Mathias, ghenerale Staten oft emmers aende Staten van yeder Prouincie int particulier. Soo heeft men geraden geuonden, ten eynde een yder soude moghen verstaen, vvat van dese Vrede-hādel is, ende vvat daer van te vervvachten staet, ende oock om te vertoonen dat die generale Staten niet alleen die niet affgesleghen, maer met alle redelicke ende versekerde condicie begeert hebben aentegaen, in druck te laten uutgaen dInstructie die den Gedeputeerdē vāde generale Staten tot Cuelen mede gegeuen es: Inhoudende die condicie daerop die Staten te vreden syn, den Peys met de Co. Maiest. van Spaengen aen te gaen, ende daer by oock dArticulen ende condicien die hemluyden byde voorsz. Churfursten,

Fursten ende andere Keys. Maiest. Gesanten, mitsgaders den Hertoge van Noua-Terra aengeboden vvorden, ten eynde een yeghelick mach mercken, datmẽ tgene vãde Vrede-handel is, uoor de ghemeente niet en begheert verborgen te houden, maer ter cõtrarie vvel openbaer te maken, ende sonderlinge ten eynde alle Menschen mogen sien, hoe veel d'Articulen van deen ende van dãder verscheelen, ende vvie vã beyde de redelicxste ofte onredelicxste cõdicien voor gegeuen heeft, maer also den ghemeenen man (diemen schijnt met dese Articulen vãde Peys te vvillen verblindẽ, ende iegens hare Ouerheyt op te royen, gelyck claerlick te verstaen es uut de Brieuẽ vãden voorsz. Hertoge de Nouaterra alõme geschreuen) ten eerstẽ aensien niet vvel en soude cõnen uerstaẽ, tot vvat eynde de voorsz. Articulen byde Churfursten ende andere K. Maiest. gesanten ouergesondẽ, alsoo gestelt syn, ende vvat daer onder schuylt ende uut te vervvachtẽ is, gelycmẽ niet en gelooft dat de voorsz. Churfursten, Fursten ende andere Keys. Maiest. gesanten selfs grondelick vveten of verstaen vvat die Spaeng. mette voorsz. Artic. uoor hebben, soomen hem vvel vastelick betrout dat sy lieden (diemen gelooft dat tvveluaren van dese Lãden soo seer ter herten nemen, als sy dat by haer brieuen schrijuen, ende te verstaẽ geuen) in sulcken geualle de uoors. Artic. den Staten niet aenscrijuen ofte ontbiedẽ souden vvillen, maer vvel ter cõtrarie dat sy selue diegene vvesen souden (so verre hẽ die humueren ende cõdicien vãde Spaeng. vvel bekẽt vvaren) die de Statẽ ontraden souden alsulcke onuaste, onsekere ende onvvissche Peys aen te gaen, vvaer duer die Lãden niet alleen in gheen vrede ghestelt vvordẽ, maer in meerder ende svvaerder Oorloge dã sy vã te uooren gehat hebbẽ veruuert soudẽ vvorden, daer uut meerder massacres, bloetuergietingen, dã in Vrãcrijc gesien (ende daer hẽ een yder vvel aen behoort te spiegelẽ ende exempel aennemẽ) notelic volgen soude. So heeftmẽ goet geuõden ooc eẽ corte Vertoninge te doẽ opde meeste ende principael ste vãde voors. Artic. ten eynde een ijder daer uut mach uerstaen, vvat die Spaẽg. met dese Peys voor hebbẽ, vvat haer meyninge is, ende vvaer toe sy tẽderen, ende dese Lãden geerne brengen souden, ende also oirdelen oft den Lãden geraden is al sulcken Peys taenueerden ende aen te nemẽ, ende oft die Staten int generael ende particulier niet vvel goede redẽ en hebbẽ de uoors. geproponeerde cõdicien niet so lichtueerdich taenueerdẽ ende aen te nemẽ, als die uoors. H. Curf. Furstẽ ende andere K, Ma. gesanten hẽ latẽ dũcken dat behoorẽ soude, men soude de uoors. Vertoninge vvel met ueel meer exempelẽ beuesticht ende gecõfirmeert hebbẽ, dã alsoo eenige noch seer uersch in memorie syn, ende dat die uoors. Churf. Furstẽ ende andere K. Ma. gesanten, midtsgaders den uoors. H. de Nouaterra, iteratiue brieuen aen alle Staten, steden ende gemeenten uan dese lãden gescreuen hebbẽ, urgerẽde van ygelic particulierlick antvvoort, soo en heeft den tijt sulcx niet gheleden, doch verhooptmen, dat die uoor teerste genoech sal syn, om die gemeente die ooghen te openen ende die verstãdige sullen selfs mogen suppleren, tgene hier aen gebreect.

Erst, voor soo veel inden eersten Artikel ghesepdt wordt dat die Pacificatie tot Ghendt den 8. Novembris 1576. ghesloten/ die Unie den 9. January 1577. binnen Bruessel opgherecht/ ende het Edict perpetuel/ te weten t'Accoordt met Don Johan d'Austrice in Februario 1577. ghemaect/ ende in Maio daer anvolghende solempnelicken beswooren/ ende by de Co. Ma. geadvopeert ende geratificeert in allen syne Pointen ende Articulen gehouden ende ter executie ghelepdt soude worden/ schynt tot egheenen anderen eynde soo sterckelick aengetooghen te worden/ dan om eenen nieuwen twist tusschen die van Hollandt ende Zeelandt/ ẽ die andere Provincien die met hemlupden die Pacificatie tot Ghendt ghesloten hebben inne te brengen/ soo die voorsz van Hollandt ẽ Zeelandt met haerlieder geassocieerde die voorsz Unie vande 9. January/ noch t'Edict perpetuel/ niet alleen niet en hebben geaccepteert inde forme ende manieren/ soo die lupden ende merckelick soo veel t'Poinct vande catholicke Roomsche religie aengaet: maer hebben hem tot meermael aende generale Staten beclaecht vant groote preiudicie dat hemlupden daer by ghedaen worden/ contrarie die voorsz Pacificatie van Ghendt/ daer by int derde Artikel ghesepdt wordt/ dat beyde partyen terstont naer t'vertreck vande Spaẽgaerden ende harẽ adherẽten/ procureren soudẽ die convocatie ende vergaderinghe vande generale Staten inde forme ende maniere als t'gheschiet was ten tyde de Keys. Maiestept/ hoochloffelicker memorie/ d'opdracht van dese Landen dede in handen vande Con. Ma. van Spaengien om ordre te stellẽ opde sakẽ vande Lãden in t'generael ẽ particulier/ soo wel aengaende t'fept ẽ exercitie vãde Religie in Hollandt/ Zeelãdt/ Bommel ende hun geassocieerde plaetsen/ als op andere saken breeder in t'voorsz aenghetoghen: Daer ter contrarien byde voorsz Unie ende sonderlinghe by xi. Artikel vant Edict perpetuel/ die voorsz Staten beloovẽ in ende ouer al te onderhouden ende handthouden die Catholicque/ Apostolicque Roomschẽ Religie/ Inder voeghen dat daer by die generale Staten ghenoech verbonden worden ende gepreiudicieert hadden/ wat sy inde generale vergaderinghe souden wysen ende vonnissen teghens die van Hollandt ende Zeelandt om die selue merckelick te verdoemen/ ende van alle reden/ rechten ende argumenten die sy inde voorsz generale vergaderinghe souden willen allegeren/ ganschelick af te wysen/ t'welck openbaerlick teghens alle weghen van Justicie is strydende/ ende merckelick streckende tot weghen der dadichepdt ende eens nieuwen cryghs/ ende Inheemschen oproers ende scheuringhe der Landen/ daer teghens die Pacificatie van Ghendt notoirlick ghemaeckt es gheweest/ aenghemerct datter noch meer Provincien ende niet vande gheringhste syn/ die de voorsz generale Unie niet en hebben willen aennemen/ dan onder pro-

testatie/dat sy twoort Roomsche/voor twoordt Religie/daer inne gestelt/ niet en advoyeren / ende midtsdien apparentelick die handt aen die van Hollandt ende Zeelandt houden souden. Dat oock zedert date vande voorsz Unie ende Edict perpetuel (door dien Don Johan voorsz noch deen noch dander/noch oock die Pacificatie van Ghendt en heeft onderhouden) die sake vande Religie in desen soo verlopen syn / dat niet moegelick en es/ sonder groote bloetstortinghe ofte andere swaere merckelyke inconvenienten tghene int XI. Artikel van tselue Edict in respecte vande Religie es gheordonneert tachtervolghen ofte executeren: Behaluen dat die van Hollandt ende Zeelãdt altyt hebben geprotesteert / int voorgaende Edict veel Articulen te wesen contrarierende die voorsz Pacificatie van Ghendt/waer op die generale Staten hen verbondẽ hebben den seluen alle Satisfactie te gheuen.

Op het IIII. Artikel van twoorsz concept ende aengheboden condicien/ wort den Staten veel min versekerthept gepresenteert dan ghedaen es gheweest ten tyde vande voorsz Edicte perpetuel ofte accord met Don Johan ghemaect / daer by int derde ende vierde Artikel ghecondicioneert es/dat die Spaengaerden ende andere Wtheemsche Soldaten/ (die Duytschen wtgesondert) wt alle die Stedẽ/ Casteelen/ende sterckten van dese Landen/die sy in hadden / souden vertrecken binnen den tydt van 20. daeghen/ende binnen andere 20. daeghen ofte eer wt alle die Nederlanden/ende merckelick mede wt den Landen van Luxemborgh/sonder dat daer by ghevoecht es dat met eenen die Staten hun Crychsvolck binnen ghelycken tyt soudẽ doen vertrecken: Maer is den seluen toegelaten haerlieder Crychsvolck inde Landen te houden ter tyt toe die voorsz Spaengaerden ende andere Wtheemsche daer wt vertooghen soudẽ syn/ mits dat by 13. Artikel van twoorsz Edict den Staten egeenẽ precisen tyt en wort geprefigeert / binnen den welcken sy hun Crychsvolck souden schuldich syn te licentieren ende die Vreemden wt den Landen doen vertrecken. Ende sulcx hebben die voorsz Staten oock naer tvertreck van de Spaengaerden / Italianen ende Bourgognons/ wt dese Landen alle hun Crychsvolck tot hun meerder versekerihz byden anderen gehouden.

Ende hieromme en doet egheen cleyn achterdencken hebben/ dat nu gestipuleert wordt/ dat alle die Wtheemsche Soldaten ten beydẽ sydẽ op eenen tyt wt die Landen souden moeten vertrecken/ soomen wel can verstaen/ dat die steden ende sterckten van haer garnisoenen niet ontledicht souden connen worden gedurende den tyt dat den Vyandt hem alsnoch int Landt soude vynden / sonder de selue te onderwerpen veel periculen vã heymelicke aenslagen ende surprinsen dwelck te meerder soude wesen ingevalle den inhouden/naevolgende twyffde artikel/ van die voorsz aenghediende condicien souden geeffectueert ende te werck geleydt worden/ alse te weten/dat mede opden seluen tyt alle Inlandtsche Soldaeten soo te Water als te Landen affgedanckt souden worden/ende alle Borghers ende Inwoonders van desen Lande ophouden van tgebruyck der Wa-

penen voorden beginne van desen trouble by hemluyden niet gepleghen.
Ghemerct datmen sulcx doende geen middel met allen hebben soudẽ/
om deurwijlen den Vyandt noch in t'Landt souden zijn / ende apparact
maken om sich te vertreckẽ/ die steden te bewaren/ eñ iegens des Vyãds
heymelicke aenslaghen/ende bedecte practijcken te verseeckeren.
Waer uyt wat swaricheden ende periculen te verwachten souden we-
sen/men sal mogen verstaen/alsmen voor oogen neempt/dat hoe wel on-
lancx naer het accoordt met Don Johan ghemaeckt die Spaengaerden/
Italianen/ende Bourgongnons gheheel/uyt desen Landen vertoeghen
waren/ende noch die soldaten vanden Staten ghecasseert/noch die Bor-
geren haer wapenen affgeleicht hadden/ nochtans door tvertreck vanden
voorsz Don Johan opt huys van Namen/ so veel listige lagen eñ practije-
quen byden seluen ouer steden eñ forten ghebruyckt/ontdect zijn geweest/
dat soo verre God almachtich door zijn ghenaden/ daer inne niet versien
hadde door dinterceptie van verscheyden brieuen/die principaelste steden/
ende sterckten van desen Landen geschapen waren te comen/ende vallen
in handen vanden voorsz Don Johan.
Waer door te meer te sorgen es/ datmen soo sorchfuldelick ende ern-
stelick in tvoorsz vijffde ende eenige andere artikelen van tvoorsz concept
buyten die Pacificatie van Ghendt/ende ghenoech contrarie het Edict
perpetuel wil capituleren/dat die ghemeente van alle gebruyck van Wa-
penen souden moeten abstineren/ daermen wel verseeckert mach houdẽ/
dat soo geringhe die Ingesetenen van desen Landen sullen moegen be-
mercken dat hem eenen vasten ende geduerigen peys gegunt sal zijn/sy
gheerne die moeyten/costen/ende lasten/die die hanteringhe van Wape-
nen met hem brengt/sullen deruen/ende van selfs laeten dryuen/ als we-
sende een sake/ die noch om geneuchte/noch om weilust en wordt aenge-
grepen/mer alleenlick tot notelicke conseruatie ende beschermenisse van
hun eygen lijf/ Wyuen/kinderen/ende goeden/sonder dat sy enich profijt
daer voor genieten/ hebben/ofte verwachten.
Ende waere meer dan recht dat hun het voorsz middel der nootwen-
digher conseruatie toegelaten werden emmers ter tijt toe dat die ghene
die sich bewesen hebben ende noch bewijsen haere ghesworene Vyanden
ende onderdruckers te zijn/ende diese tot desen aenneminge der wapenen
hebben nootwendelick gedwongen uyt die Landen vertoegen waren soo
als dan die afflegghinghe der Wapenen van selfs wel goetwillichlick
volgen soude tot groote contentement der Co. Maiest. ende oock alle der
Inghesetenen.
Men can oock niet bemercken ofte bespeuren eenich hinder ofte nae-
deel/ dwelck den Co. Ma. van Spaengien ofte yemandts anders door
die continuatie vanden wapenen (tot een yders stede/wachte ende ver-
seker heyt byde Inghesetenẽ thaere costen aengenoemen) souden connen
hebben ofte mogẽ pretenderen emmers ter tijt dat die Landẽ in meerder ver-
sekerheyt van hun Vyanden gestelt sullen zijn/soo zijne Ma. in alle ge-

valle daer door niet dan te meer van syne Landē ende steden iegens syne
Vyanden sonder synen cost/soo voorsz es/versekert es.

Daer ter contrarie int verlaten vande wapenen byde ghemeente ten
eynde als bouen aengenomen/es staende die geheele ruyne vanden Lan-
den als wesende den eenighen voedt/ende rechte middel daer door men
de selue Landen soude mogen brengen onder het Jock/slauernye/ ende
absolute tirannicsche regieringe vanden Spaengaerden/ghelyck tselue
een ygelicken genoech can bemercken / soo dat van geenē noode es diens-
aengaende voorder verhael te doen.

Ende off schoon enige soudē mogen seggen dat onbetamelick es/dat
den Co. Ma. maeckēde vrede met syn ondersaten hem perst souden ont-
wapenen/eñ dz daer door die reputatien van syne Ma. te cort soude ge-
schieden &c. Sal alsulcke gelieuen voor oogen te nemen dat den Jnghese-
tenen van dese Landen groote oorsaecke gegeuen es van wantrou ende
diffidentie op syne Ma. te hebben/daer ter contrarie syne Ma. gheen
reden met allen heeft syne ondersaten niet te betrouwen/ want men ghe-
sien heeft/dat als deerste troublē vanden Jare 66. ghepasseert waren/die
Landen dē hertoghe van Alua van weghen den Co. Ma. voor Gouver-
neur generael in dese Landen gesonden/sonder enige contradictie/ ofte
wederstandt ontfanghen/ende inden naem van syne Ma. meer dan be-
hoirlicke obedientie ende onderdanicheyt bewesen hebbē / ende hoe tiran-
nelick den voorsz hertoghe/misbruyckende die goetheyt vāde Maiest.
ondersaeten/ die voorsz Landen geregiert/die principaelste Edelen/ende
ontallick menichte vande gemeente vanden selue Landen sonder enige
redenen ende buyten forme van rechten omgebracht/ die reste met onbe-
hoirlicke ende ongewoenlicke schattinge beswaert/ die stedē met onnoe-
telicke garnisoenen vāde Spaengaerden thaerlieder onsprekelicke costen
belast/ die onnosele verdruckt/die Justicie ende alle goede ordre ende po-
licie onder gehouden ende gesupprimeert/die priuilegien vande Landen
niet gheacht/ende in preiudicie vandien ghedaen heeft alles wes hem be-
liefde niet meer dan of daer gheen gheweest ende den Coninc. Maiest.
tot onderhoudt vandiē by eede niet verplicht ware geweest/ soo het niet
mogelick soude wesen te scryuen ofte wt te spreken die tirannye/ die den
voorsz hertoge in dese Landen gebruyckt heeft.

Dat daer naer den grooten Commandeur in des voorsz hertogē placet-
se ghesurrogeert synde tot syn sterffdach toe/ den seluen voet ghehouden
ende geinsisteert/ende die voorsz Landen in alles meer ende niet min be-
swaerdt heeft/ daer op alle clachten die die Staeten vande Landen ouer
die ouerdadige regieringe der Spaengaerden gedaen hebben/ gheen re-
medie geuolcht es.

Ende dat nochtans alle tselue verduldelick byde Jngesetenē vande
Landen gheleden es/ tot dat naer des grooten Commandeurs ouerlyden
die Spaengaerden sonder enige oorsake desen Landen/daer hem alle eer
ende deucht geschiet ende bewesen was/vyantelick angetast eñ beoorlycht

hebben/sulcx dat sy genootdruckt syn gheweest thaerlieder defentie die wapenen aen te nemen/dat die voorsz Spaengaerden onder tbeleet vã Don Johan voor ende den Prince van Parma naer die oorloge tot noch toe soo Vyandtlick als sy iegens enigen uthemsche Vyanden/ Ja tegens Turcken ende Moeren souden mogen doen tot desen dage toe gecontinueert hebben tot sulcke bederffenisse als een ygelick kennelick es/ende dat al tzelue niet tegenstaende die voorsz Landen hem altyts ghehouden hebben/ende noch houdẽ als getrouwe ondersaten van syne Ma. sõder hem van Heere ofte Prince te willen veranderen al hoe wel sy daer toe goeden reden ende occasie gehadt hebben/Ja dat sy tallen tyden gepresenteert hebben syne Ma. alle behoorlicke onderdanicheyt te presteren/ mits alleenlick dat syne Ma. die vreemdelingen uut die Lãdẽ soude doẽ vertreckẽ/eñ hem luydẽ regerẽ met haerlieder rechtẽ/priuilegiẽ/eñ volgẽde dovercompste daer op syne Ma. ende syne Ma. voorsaten dese Landen respectiuelick ontfangẽ hebben/sonder dat hẽ sulcx heeft mogẽ gebueren.

Daer uut eenen ygelick by sich seluen mach oordelen/wie die meeste reden heeft om andere versekertheyt te stipuleren/den Co. Ma. off syne ondersaten. Geroerende het 6 artikel vande voorsz angedienden condicien/ Staet te bemercken/dat het selue artikel seer plausibel wesende voor die gemeynte soude mogen schynen gestelt te wesẽ tot eene aenlockinghe om die steden ende leden tegen elcanderen in twist ende tweedracht te brengen/ouermits die saecke dieper ingesien wesende (alsomen niet twyffelt dat myn Heeren die tusschen middelaers der vrede eene soo gewichtige sake wel rypelick hebben ouerlecht) soo salmen de selue beuyndẽ niet alleen den Landen seer schadelick ende preiudiciabel/maer oock geensins practicabel/sonder die naevolgende ruine der Landen/ende het geheele verderff der ganscher gemeynten/wãt ongetwyffelt ingevalle des Lants sculden gemaect inde voorgaẽde oorloge souden blyuẽ onbetaelt (dwelck soude gebueren/ cesserende dimpositien ende lasten ter cause vandien ingeset/sulcx tvoorsz artikel mede brengt) die trafficquen/ende handelinge van dese Lãden sal commen te cesseren/ angesien dat d Ingesetenen vãde selue Landen aen allen oorden ende vlecken buyten ende binnen Lants ter cause van die selue lasten/ende schulden gearresteert/gehouden/ende becommert sullen worden.

Sullen mede die selue Ingesetenẽ gefrustreert wordẽ van henne tachterheyden aende selue Staten/soo wel in respecte vãde personele schuldẽ/ als alle hypothecaire ende renthen/die sy op de generale ofte particuliere Staten hebben gecofft/ offt anderssins by assignatie daer op gecregen die sonder middel van Imposté niet betaelt connen worden. Es tselue oock contrarie den inhouden vande 18. artikel van tvoorsz Edict/soo daer by worden geaggreeert/ende voor goet gehouden alle die constitutien van renthen/pensioenen/ende anderen obligatien eñ verseckertheden/ die den Staten gedaen/ende gepasseert hadden/noch doen ende passeren soudẽ ten behouue vande gyenen/die hem geassisteert hadden/ende noch met

penningen assisteren soudẽ / om hem te dienen ter oorsake vãde voorledẽ
troublen. Tot welcken eynde Don Johan d'Austrice den generale Statẽ
oock verleent heeft syne brieven van octroy, in cracht vãde welcken die
selve Staten thaerlieder last en by vercopinge vã renten / ofte anderssins /
soudẽ mogen oplichten die penningen / daer sy haer sculden mede souden
mogen betaelen / twelck verre es van hem die middelen te willen benemẽ
als by twoorsz artikel gedaen wordt. Tselve artikel ende presentatie sou=
de eenige ooghe ofte wtwendige apparencie mede brengen / dat sulcx tot
verlichtinge vande Landen geschiede / ingevalle men met eenen daer by
voechde, dat den Coninck die schulden vande Staten / naer hem wilde
nemen / eñ affhouden / daer by stellende behoorlicke versekeringhe, maer
soo tselve niet gedaen wordt / moet noetelicken verstaen worden twoorsz
artickel tot gheenen anderen eynde gestelt te syn / dan om die gemeente
door eenen ydelen hoope / om vande Imposten verlicht te sullen worden
tegens haer Overheyt (die nochtans die verlichtinge soo geerne soude
sien als die gemeente) te doen altereren. Daer toe ende tot anders geen
eynde schynt het naevolgende 7. artikel voorgestelt te worden / want den
Ingesetenen te willen voorhouden / dat sy alomme sullen mogen hãdelẽ /
eñ vryen passagie eñ doorganck hebben so lange de voorsz schulden nz en
syn afgedaen / es een ydel persuasie / eñ een sake sonder fondament / in son=
derhz aenschou genomen / dat die schulden so menichfuldelick eñ veel syn /
dat die noch in eenige Jaren nz al betaelt sullen connen worden. Sulcx
datmen claerlick can bemercken / dat dinhouden vant voorsz 6. eñ 7. Arti=
kel / tot genen anderen eynde es streckende / dan om de arme eñ die van so=
bere gesteltenisse syn (die ter cause vande voorsz schulden eñ lasten / nu tos
haren soberen handel / so grooten nadeel niet en hebben te verwachtẽ / eñ
sulcx die sake niet vorder inne en sien / dan die en wordt voorgedragen / eñ
met schonen woorden aengegeven) onder den mãtel eñ pretext vãde plau
sible eñ aengenaem propositie van vryhz eñ ontlastinge van Impostẽ
eñ ongewoonlicke schattingen op de beene te brengẽ / eñ tegens die Over=
heyt (die de selve tot noteliete defentie vande Gemeynte gedrongen es ge=
weest in te stellen / eñ hem selvẽ so verre het hẽ eenichsins mogelick ware
soo geern daer van ontlast sagen / als die Gemeente) op te ropen / om also
te betere middel te hebben deen door dander te crencken / eñ ten eynde alle
beyde toppresseren. Waer toe men onder anderen van ouds egheen be=
quamer middel en heeft weten te gebruycken / dan remissie van exactie / eñ
ongewoõlicker impositien waer vã veel exẽplen geallegeert soudẽ mogẽ
wordẽ / dan so alle die Historien daer aff vol eñ eniger noch in verscher me
morie syn / wort noedeloos geacht dies aengaẽde voorder verhael te doẽ.

Maer sal voor dese tyt alleen genoech wesen tallegeren texemple vãde
Heere de la Motte / die intelligentie ende verstant met den Spaengaerts
hebbende / gelycke practycque gebruyckt heeft, om die vã Henegouwe eñ
Artheis an syne ende der Spaengaerden syde te trecken / daer van teffect
gevolcht es / sulcx als een ygelick kennelick es.

Ende op dat een yeder te bat mach verstaen dat gheen apparentie en es/datmen die Ghemeente met die voorsz gherandicioneerde Articulen soect te ontlasten: Wil men den seluen voor ooghen houdē/met wat middelen dat syne Maiest. ofte den Hertoghe van Alua in syne Maiest. name/ die Ghemeente heeft willen beswaren met het invoeren vanden C. XX. ende X. Penningh/ten tyde die Landen noch in ruste/vrede eñ sonder Vyanden ofte Oorloghe waren ende noch stonden in alsulcke absolute subiectie/ghehoorsaemheyt ende obedientie van syne Maiest. als syne Maiest. soude connen ofte moghen begeeren/ alsoo dat syne Maiest. ter oorsake vande selue Landen niet het vyfrichste veel vande costen ghedaen hadde/die hy zedert die tyt ter oorsake vande leste Oorloghe(gecauseert door het fortselick invoeren vanden Thienden penning) heeft moeten doen ende draghen tot veel Milioenen toe/die wel te presumeren es/ dat syne Maiest. weder hebbēde alsulcke absolute gebot ouer die voorsz Landen als hem byden voorsz Articulen/contrarie die Accorden/daer op die selue dese Landen heeft aenveert / toeghevoecht wordt / vande selue Landen sal willen repeteren/ende alsulcx den Ingesetenen vandien dubbele lasten opleggghen / sulcx dat sy in plaets van verlichtinghe / diemen hem voor gheeft / gheschapen souden syn ten eewighen daghen niet alleen met die loopende Impositen/maer met meerder ende swaerder belast te sullen worden ende blyuen.

Waer toe dient tot een exempel tgheene syne Maiest. inden Jare 1559 ghedaen heeft/als hy wt dese Landen nae Spaengen soude vertrecken/ ende noch hy/noch die van synen Rade en consten gheseggen dese Lāden int minste yet tegens syne Ma. misdruyct te hebben / dat syne Ma. den Staten van desen Landen opleydē die lastē ende schulden by syne Ma. ter oorsake van dOorloge van Vranckryck(daer die Staten ende Heerē van dese Landen syne Ma. soo ghetrouwelick gheassisteert hadden/ dat hy synen wille van syn Vyandt vercreghen heeft)opghenomen ende gemaeckt.

Voor soo veel ruert t IX. Artikel vande voorsz aengeboden Conditien/ daer ghesepdt wordt/dat een yder weder gerestitueert soude wordden in syn eere/digniteyt/officie/etc. Staet te letten bouen dien dat tselue gheensins en es practicabel dat het geē ander effect en can wtbrengē/dan t Lādt te stellen in rumoer ende deen teghen den andere op te iaghen/ ende daer omme soude het moghen schynen een Poinct te wesen gepractizeert/ niet om den Peys te vorderen/ maer te verachteren / soo egheene apparentie en es/dat die gheenen die iegenwoordelick in officio eñ regeringe syn/die plaetse sullen willen ruymen anderen die sy sullē weten te wesen van een andere ghesintheyt/ende den Spaengaerden met haren adherenten/toeghedaen/twelck die principaelste oorsake es/dat veel wt hun staten ende officien gestelt/ eñ vāde Magistraet geamoueert syn/eñ dat sy ouer sulcx haerlieder lyf eñ goedē sullē willē betrouwē eñ stellē ter discretie/eñ goede geliefte vande genen die die parthye van hun Vyandē gehouden hebben.

Daer en bouen/ en heeft oock gheen cleyn bedencken/ datmē in tbegin van desen handelinghe/ daermen behoort te arbeyden om alle middelen van diffidentie tusschen die ondersaetē/ ende haerē Prince (die een grootdeel van voorleden quaet gecauseert heeft) enwech te nemen/ voorgheeft/ datmen den gheenen/ die meest tot contentement vande gemeente ende verseker theydt vande Landen tegens haere Vyanden in officie gestelt syn/ daer van wil verlaten/ ende andere die gemeente niet aengenaem/ ende die tot noch toe suspect syn geweest/ vā die partie gefauoriseert ende oock eensdeels metter daet anghehangen te hebben/ in hun plaetse surrogeren/ soo sulcx meerder diffidentie soude voortbrenghen/ ende altijtds doen suspiceren/ dat alsulcke officiers ende Magistraeten/ heymelicke correspondentie souden houden met den Vyandt/ ende practizeren die steden ende plaetsen weder te brengen in handen vande seluen/ twelck lichtelicken soude connen veroirsaecken nieuwe trouble ende alteratie.

Waer voor men niet sonder merckelycke redenen beducht behoort te syn/ soo een ygelick notoor es het aduijs tanderen tyde byde raede van Staten/ doen ter tyt wesende neffens den grooten Commanduer van Castilien / gegheuen opt tractaet vanden Peyse ende Vredehandel tot Breda gehouden tusschen den Co. Ma. ofte syne Ma. gesanthen ende die van Hollandt ende Zeelant/ als datmen den Peys behoorde met den seluen van Hollandt ende Zeelant an te gaen/ om door middel vandien weder, inde Landen van Hollant ende Zeelant te brengen/ die daer wt geweken/ vertroecken/ende den Spaengaerts toegedaen waren / ende alsoo door behulp van hemluyden die voorsz Landen weder te brengen totter subiectie/daer inne syne Ma. ende die Spaengaerden die pretendeerden te hebben/.

Oock es het notoor ende openbaer dat den eersten afval vanden Heere van Hierges/ ende anderen tot Don Johan (twelck die leste troublen eensdeels gecauseert heeft) es gecommen byde weder instellinghe vāde officieren ende ampten/ die te vooren afgenoemen ende byde Staten anderen gegheuen waren.

En es oock niet sonder scrupel dat die restitutien vande officien ende Magistraten promptelick versocht wordt/ als naerder wt het 14 artickel vande voorgegheuen conditien te verstaen es/ daer by 9. Artikel vā voorsz Edict perpetuel / die questie ende swaricheden vande restitutie van enige Heeren ende officieren/ die ter oorsaecke vāde veranderinghe ende beroerte van hēnen Staten ende officie verlaten waren/ gesuspendeert ende opgehouden wordt / ten eynde vande vergaderinghe vande generaele Staten om als dan eerst in ordinaris Justicie gehoort ende getermineert te worden.

Es oock het X. artikel vande voorgegeuē poincten niet sonder captie ende pericule/ mits dat daer gesecht wordt/ dat die Cappiteynen ende ouerste vande Crychsvolcke/ raede van Staet/ secreten/ finantien: ende van andere officien van merckelicke importantie bouē den gewoēnelickē

Eedt/die sy den Co. Ma. doen sullen/noch den Coninck ende den Staten sullen moghen sweeren d'Artikelen vande Peys te onderhouden / soo mids dien die voorsz Gouvernuer/ Oversten/ ende Officieren den Con. Ma. met twee Eeden soudē verplicht syn/ende den Staten maer met eenen/sulcx dat vallende eenige questie tusschen den Co. Ma. eñ den Staten/die voorsz Officieren groote oorsake ende redenen soude meynen te hebben/meer die partye vanden Coninck/dan vande Staten te houden/ ghelyckmen tselue ten tyde van Don Johan tot meer reysen heeft beuonden/als int ouergaen van Marienbourg/Charlemont/Philippeville/eñ meer andere plaetsen/onder tselue pretext in handen van Don Johan/ eñ den Spaengaerden gheleuert eñ oock in diuersche Cappiteynen eñ Soldaten/die onder den seluen mantele/niet teghenstaende den eedt/ by hem die generaliteyt ghedaen/de selue afghevallen/eñ in dienst vāde Spaengaerts ghetreden syn.

Om welck inconvenient te obuieren by 17. Artikel vāde voorsz Instructie den gedeputeerden vande generale Staten tot Coelen mede gegeuen/ ghesecht wort/dat die Gouvernuers vāde Provincien/ steden/Castelē eñ stercten/oock die Hooffden vāde Rade van Staet/ secrete eñ finantie/eñ andere officien van importantie souden (alvoorens sy daer toe ontfangen werden) gehouden syn solemnelick te besweeren tvoorsz tractaet vā Peys ofte appoinctement/ eñ by eede beloouē/ ingevalle sy sagen yet getracteert te wordē/in preiudicie vā tvoorst Accord/dē statē generael/ eñ particulier vāde Provincie advertentie daer van te doene/ op peyne van ghehouden te worden meeneedich ende infaem.

Wantmen om alle frauden eñ gelycke periculen/ als voorsz syn/te vermyden/goet ghevonden heeft/dat die voorsz Gouvernuers eñ officiers in dat stuck meer aende Staten/ dan aende Ma. soudē verbonden syn/soo men toch ghemeenlick siet/dat die officiers meer de Ma. dan die Staten syn toeghedaen/eñ dat syne Ma. byden particulieren Eedt/ die die officiers hem doen/van hemluyden meer dan genoech verseckert is.

Staet oock te cōsidereren dz alle tgene in desen gedaen wort/ principalick geschiet tot verseckeringe vāde Staten/om ewech te nemen alle diffidentie die tquaet gouvernement vāde voorgaende Gouvernuers/ soo generaels als particuliers officiers/ eñ andere gecauseert heeft/ eñ daer omme es in grooten reden gefondeert tgeene die generale Staten by tvoorsz 17. Artikel van haerlieder Instructie ende Eedt vande Gouverneurs/ Hoofden/ ende Officieren/ghecapituleert hebben. Des te meer/ dat tgene vanden Eedt in tvoorsz 10. Artikel geseyt wort es buyten den text van tEdict perpetuel/daer in 7. Artikel gestatueert wort/dz alle Gouverneurs generaels ende particuliers/eñ allen anderen Presidenten ende Raden/ Officieren/ ende Justicieren souden solēnelick sweeren/ tonderhouden tselue Edickt perpetuel/eñ dat indefinite sonder vande Ma. enige mentie te maken.

Es oock geheel onredelick tghene in 12. vāde Grave van Bueren geseyt wort/ gemerct in tvoorsz 11. Artikel belieft is/dat alle die ghevangenen ten

beyden syden sullen worden vry ende los ghelaten/ soo dat dit reden wel eyscht/ dat den Grave van Bueren insgelijcx vry ende vranck alhier ghelevert worde/ eñ dat simpelick eñ sonder eenighe reserue/ Jae regarde genomen op sijnen persoon eñ qualiteyt behoorde voor allen andere in vryheyt ghestelt te worden/ soo veel te meer dat hy tegens recht eñ die Privilegien vanden Landen (diemen in dit Tractaet seght te willen conserveren ende mainteneren) in Spaengen gevuert is. Wordẽ oock by tvoorsz 12. Artikel/ die conditien noopende die restitutie vande Grave van Buerẽ veel swaerder ghemaect dan gedaen es by tEdict perpetuel int 8. Artikel/ van twelck ghesept wort/ dat den seluen Grave wederõme vry eñ vrãck in dese Nederlanden gestelt soude worden/ soo geringe die vergaderinge vande generale Staten volcomen wesende/ die Prince van Oraengẽ aen sijnder syde realicken eñ metter daet voldaen soude hebben/ tgheene inde selue vergaderinge ghesloten soude wesen/ eñ by tvoorsz 12. Artikel worde ghesepdt/ dat hy gerestitueert soude worden/ naer dat die Prince voldaen soude hebben tghene tusschen hem eñ den Co. Ma. gehandelt soude worden/ dat apparẽtelic tot meerder beswaernisse vãden Prince soude wesen/ dan die verclaringen byde Staten te doen / volgende tvoorsz Edict.

Men can mede wt den seluen Artikel wel sporen/ datmen met mijn H. die Prince van Oraengen apart wil tracteren ende hãdelen/ om den seluẽ by eenighe middelen ofte wt die Landen doen vertrecken / ende alsoo die Ghemeynte/ naer dat sy die Wapenen neder ghelicht hebben / oock van Raedt ende Hooft te beroouen/ ofte alsulcke onredelicke conditien voorẽ te leggen/ dat sijn Excell. die selue niet en soude connen noch behooren te accepteren/ mits welcke sy sijn Excell. souden brengen inde haet vãde Gemeente/ als of hy die Peys soude willen verachteren/ so dat sijn Excell. by dit middel/ of vanden Peys wtghesflooten soude moeten blijuen/ ende sijnen Soon altijts in Spaengen laten oft accepteren die condicien diemen hem voorlegghen soude. Want soo sulcx die meyninghe vande Spaengaerden nz en ware/ en soude nz vã noode sijn met sijn Excell. apart te hãdelen/ anschou genomẽ dat sijne Excell. hẽ in dit tractaet van Peys onder den name vãde generaliteyt mede inne gelaten heeft/ eñ verstaet begrepẽ te sijn/ eñ dat hy inde Pacificatie van Gendt/ welcke dit tractaet hẽ gelaet te willẽ onderhoudẽ/ eene vande principaelste cõtractãten is ghewecst.

Het selue by het 13. Artikel vande voorgegheuen poincten van Peyse ghesecht wordt/ van tgunt byden Eerts Hertoge Mathias/ den Rade vã Staet ende den Staten ghedaen es/ staẽde dese alteratie / es seer onseker/ soomen niet en weet noch voor seker weten en can/ wat macht sijne Ma. sijne Gouvernuers generaels ofte particuliers ghegheuen heeft ofte soude moghen gheuen: Want al ist soo dat sylupden eenighe commissie ofte Instructie van sijne Ma. souden moghen thoonen / soo en can men hem daer op nochtans niet arresteren/ midts dat sijne Ma. ghewoenlicken es sijnen Gouvernuers meer dan een Instructie te gheuen/ ende eenen diemen die secrete noempt/ ende niet ghetoont noch gheexhibeert worde/ die

syne Ma. oock soo dickwils ende menichmael can veranderen alst hem ghelieft ende goetdunct/ ghelyck menichmael by exempel sedert dese alteratie der Nederlanden ghesien ende gespuert es gheweest/ sulcx dat tselue Artikel seer captieux es/ ende daer wt vele soude connen verrijsen/ om die welcke te voorcommen/ goet gevõden es by t IJ. Artikel vãde voorsz Staten Instructie te conditioneren/ dat al tghene byden Eerts Hertoge/ Raedt van Staten/ ende den Staten/ soo int faict van Oorloghe/ als policie ghedaen/ gheordonneert/ gheconcludeert/ ende andersins gebesoigneert es gheweest by syne Ma. geaggreeert ende gheratificeert souden worden/ soo doch om die waerheyt te segghen/ men anders doen niet te verwachten soude hebben/ dan een generale confusie van allen Staten ende dinghen: soo te beduchten ware dat veele collatien van Abdyen/ beneficien/ officien/ prebenden/ ende andere conditien byden Eerts Hertoghe/ den Rade van Staet/ ofte den Staten/ staende dese voorsz alteratien/ ghegheuen/ gerevoceert soudẽ worden/ ende namentlick dat die incorporatien vande Abdyen/ Canonesien/ ende andere beneficien/ soo reguliere als seculiere ghedaen/ ten behoeue vande nieuwe Bisschoppen/ daer wt eensdeels die principaelste oorsake vanden voorleden trouble gesprooten syn/ ende die nu byden Eerts Hertoghe voorsz ghecasseert ende te niet gedaen syn by sekere syne acte van date den 1. Octobris 1578. weder gerestitueert/ geredintegreert/ ende consequentelick die nieuwe Bisschoppen tot sterckinghe vande Inquisitie (diemen doch poocht weder inne te voeren/ soo hier naer breeder gheseydt sal worden) weder opgherecht ende ghestabiliseert soudẽ worden.

Voor soo vele beroert het 14 artikel daer geseyt wordt dat alle Magistraten ende officieren/ die buytẽ recht ofte die priuilegien vande Landen van hun Staten gedestitueert syn terstõt weder gerestitueert soudẽ werden &c. Iemen hem refererende tot tgene gesecht es op tvoorsz 9. artickel daer toe voegende datmen moet presumeren tghene die veranderinghe vande Magistraet ende officieren aenghaende gebeurt es/ geschiet te syn door syn Hooch. ende den Staten generael ofte particulier tot het gemeẽ beste/ om voordere ende meerder quaet ende alteratie te beletten/ ende tot meerder versekertheyt vãde Landen/ steden/ ende den Inwoenders vandien/ daer omme tzelue soo lichtelick niet gereuoceert behoort te werden.

Te min dat die woorden int voorschreuen XIII. Artikel luyden *Anders dan naer rechten ende naer ouder ghevvoonte ofte andersins ieghens de selue Steden, Priuilegien, ofte buyten dordineerlicke gheplegene maniere, terstõt vveder in hun digniteyt ende officien ghesedt souden vvorden, &c.* Oock veel swaricheyts inne brenghen souden/ overmidts dat soo ten tyde vande regeeringhe vande Vrouwe Margareta/ die Coninginne van Hongeryen/ die Hertoghinne van Parmen/ ende namẽtlick den Hertoghe van Alua ende Grooten Commandeur diuersche nieuwicheden teghens den ouden Priuilegien by vsurpatie in vele Steden ende plaetsen innegebracht syn/

sonderlinghe in het conféreren vande officien ende beneficien/die openlick een tyt lange veyl gestaen hebben/alsmen dit al lichtelick soude connē bewysen/waert noot/inder voegen dat eerst groote dispute maken soude off die affgesette Magistraten eñ officierē oock volgēde doude previlegiē gestelt syn geweest/ende watmen voor doude previlegien in dese soude willen nemen ende verstaen. Welcke dispute oock vallen soude alsmen die Magistraet in toecomende tyde soude moeten stellen/soo dat wt dit artikel nz en soude volgen dan groote perturbatie eñ confusie/mitsgaders groot debat tusschen den steden eñ Gouverneur generael/omme te weten wat pruilegie men soude behooren in te setten vande wet te volgen/mits dat die Landen verstaen tot alle haerlieder pruilegien oock in lange niet geuseert/gerestitueert te syn/soo dat eenen ygelicken hem soude willen behelpen met die previlegien/die hem tsynder intentie ende voornemen orbaerlicxste soude duncken/ende daeromme soo verre men ruste eñ vrede meynde te soeckē/behoordemen dit point te latē in syn geheel/sonder daer aff eenige mentie te maken om alle occasien van misverstāt voor te comē/ende te weren/ende in dien respect en es hier van inder Statē Instructie met allen niet gestelt/doch soo hierinne eenige provisie diende gedaen te worden/soude gereserveert behooren te worden ten eynde vāde vergaderinghe vande generale Staten/ende decisie der seluer.

Voor soo veel angaet 15. artikel/verstaetmen wel dat den Co. Ma vā Spaengien als Hertoge vā Brabāt/Gelderlant/Graue vā Vlaenderen/Hollandt/Zeelant/&c. ende Heere vāde Landen van Vtrecht/Vrieslant/Overyssel/etc. ouer syne ondersaten behoort te hebben behoorlicke autoriteyt ende obedientie/te weten sulcke als sy syne Ma. inde voorsz qualiteyten elcx respectivelick schuldich syn/volgende daccoorden eñ ouercomste/die sylupden ende hare voorsatē met syne Ma. ende syne Ma. voorsaten hemlupden aennemende ende ontfangende voor hare Heere ende beschermer gemaect hebben/eñ dwelck sy den anderen wel solempnelick geloofft ende gesworen hebben naer te gaen/eñ tonderhouden gelyck dien volgende/den Ingesetenen van dese Lāden den Co. Ma. eñ syne Ma. voorsaten altyts behoorlick gerespecteert eñ gehoorsaemt hebben in alles wes hem mogelick geweest es waer inne sy oock wel behooren te continueren. Ende tot alsulcken noottelicken ende behoorlicke autoriteyt eñ gehoorsaemheyt verstaetmen dat soo wel die Pacificatie tot Gendt als die Vnie ende Edict perpetuel daer naer ggevolcht/gerestringeert/ende verstaen behooren te werden. Maer dat die Staten den Co. Ma. souden schuldich syn te thoonen/ende toe te staen sulcken autoriteyt eñ obediētie/als syne Ma. hadde ten tyde die iegenwoordige trouble begonsten/eñ oock syn Heer Vader den Keys. Ma. Carel den vyffden vandien name hoochloffl ick: gedachten gehadt heeft/en verstaetmen die voorsz Staten egeensins gehouden te syn/soo die selue syne Ma. ende syne voorsaten ofte emmers die Gouverneurs eñ Gouvernanten by hemlieder gestelt met die van hunnen rade/abuserende eñ misbruyckeñ die lāge dueringe

patientie/ende goedertieren onderdanichept ende gehoorsaemhept van hun ondersaten/die voorsz autoriteyt ende obedientie metter tijt soo verre gebrocht ende geextendeert hebben dat haer gouuernement meer ghelpck es geweest tirannie dan enige wettige regieringe in der voegen dat nae veel nieuwichepden die bp verloop van tijde soo nu soo dan iegens die priuilegien/vrijheden/rechten/ende wel hergebrachte costuymen vande Landen soo verre gebracht waren dat die Staten vande Landen in geen saken gekent noch geroepen worden/dan alsmen schattingen ende contributien van hemlieder begeerde gedaen te hebben/sulcx dat den Staet vande Landen soo verre gecommẽ was dat die Gouuerneurs ende Gouvernanten van dese Landen/met die van haren Raden hem lieten dunckẽ ende voorstaen/dat sp absolutelick mochten gebieden tgheene hem luste ende geliefde/als off daer geen accoorde met die Landen ghemaeckt ende allen priuilegien geaboleert waren gheweest/waer van wel veel exempelen int particulier verhaelt soudẽ worden/ten ware dat sulcx te lange soude vallen/ende dat men die pder Prouincie in tshne kennelick houdt/ende meeckelicken die van Brabant/dan sal voor dese tijt genoch sijn te verhalen die drie voornoemde acten/daer door deerste trouble in dese Landen sijn op gestaen/ende d Oorloge tot noch toe gecontinueert sijn geweest/waer van teen ende eerst gheweest sijn die placaten op tstuck vander Religien in dese Landen tot meermael/by wege van feyt ende sonder solempnele vergaderinge oft verwillinge der Staten met dreygementen ende stercke peenen ingevuert/gepubliceert/ende veel Jaren wel rigoreuselick onderhouden ende geexecuteert.

Waer door soo menich onnosel bloet gestort ende vergoten/soo menich mensche met water/vier/sweert ende coorde iammerlick omgebracht ende soo groote menichte van weduwẽ/ende wesen gemaeckt/ van hun goede berooft/gespolieert/ ende achter Lande veriaecht sijn/dat het een grouwel es daer omme te dencken/bouen dat die conscientien vande menschen alsoo benaut sijn geweest dat veel duysenden liever gehadt hebben haren goeden te abandonneren/ende wt dese Landen te vertrecken/dan dagelicx te gaen als een osse (soomen secht) voorde bijl/ende te verwachten met vier ende sweert gedoot te worden/sonder dat men tot enige moderatie vande voorsz Placcaten oft remissie vande rigueur der seluer(die in veel pointen swaerder was dan die Inquisitie van Spaengien seluer) heeft willen verstaen/niet iegenstaende verschepden remonstrancien te dien sijne bpde Heeren ende Staten vande Landen gedaen.

Ja soo verre es geweest dat men die rigeur vande voorsz Placcaten heeft willen modereren/dat sijne Ma. Gouuerneurs oft Gouuernanten/ende die van haren Rade/aenmerckende/dat men bpde executie vande voorsz Placcaten niet en profiteerde tot ondruckinghe van Godts wordt/maer dat het selue ẽ die gerechte waerhept ende kennisse vande Euangelium Christi daghelicx meer ẽ meer doorbreect/ende wassende werdẽ/volgende die natnere vande waerhept ende Godts woordt/twelck hoe

het meer vervolcht wordt/hoe het meer wast ende vermenichtfuldicht/ende sulcx niet vyndende die voorsz Placaten bastant genoech om twoordt Godts wtteropen ende (soo sy hopen) te verdrucken/hebben geadviseert dat sy daer toe noch inbringen soudē die Inquisitie van Spaengien/ende dat onder dexel vande erectie vande nieuwe Bisdommen/diemen alsulcx metter daet/tegens die expresse wille vande Staten vande Landen soo wel Geestelick als weerlick heeft inne gevuert ende daer toe geincorporeert verscheyden/Abdyen/Prosdyen/Canosien/prebenden/ende andere digniteyten/ ende beneficien soo regulier als seculier / sonder anschou te nemen op enige rechten ofte privilegien vande Landen ende sonder advis vande voorsz Staten daer op te versoecken/ veel min te obtineren/ al onder dexel vande absolute macht ende authoriteyt vande Paus ende den Co. Ma. Twelck tweede poinct es/daer die voorleden trouble ende Oorloghe wtghesprooten syn.

Want die Edelen vande Landen/ aemerckende waer toe dat sulcke nieuwicheyden tendeerden/ hebben om daer ieghens te versien/ by Requeste versocht ghehadt aende Hertoghinne van Parma/ende aende Co. Mateiteyt in Spaengen/ datmen soude willen versien tot eenighe moderatie vande voorsz Placcaten.

Twelck niet alleen nz ghedaen es gheweest/ maer es tselue ghenomen voor rebellicheyt/ ende onder dexel vandien/ syn die meeste ende principaelste vande Edelen van dese Landen veriaecht ende den Spaengaerden inde Landen ghebrocht/ die voorts veel Heeren ende Adel vande Landen/ met een ontallicke menichte vande onschuldighe Ghemeente omghebracht ende soo greusaem onnosel bloedt verghooten hebben/ dat het God Almachtich verdrooten heeft: Die welcke niet langher willende lyden/ noch ghedooghen sulcke grouwelicke tyrannye eyntelicken den Hertoghe van Alua alsoo syn ooghen verblindt ende van syn verstandt berooft heeft/ dat hy oock metter daet sonder consent ende bewillinghe vande Staten vande Landen (inde forme als volghende die Privilegien der seluer van noode was/ al eermen eenighe schattinghen ofte beeden mocht houden voor gheconsenteert ende executeren) den Thienden Penningh van allen Coopmanschappen heeft willen executeren/ ende tselue eerst begonst aen die van Bruessel/ die die selue executie met sulcke ghehoorsaemheyt ende patientie ghereisteert hebben/ dat hy hemluyden noch van rebellie/ noch van onghehoorsaemheyt heeft connen causeren/ ende niet te min tot die voorsz executie niet connen gherakēn/ soo dat hy eyntelick ghereolueert was/ de selue Thienden Penningh met ghewapender Handt te executeren/ ende om te brenghen die gheenen die daer teghens gheweest waeren/ ofte soudē willen wesen. Maer door die Ghemeente/ bemerckende dat het gheene verbeteringhe was vande Religie (onder dexel vande welcke men die twee voorgaende poincten gheexcuseert hadde) datmē sochte/maer datmen arbeyden sonder anschou te

nemen op recht oft onrecht hemluyden van lijf ende goet te berooven/ eñ tot wterlicke armoede door dexecutie vãdien den 10 penningh te brengen/ hem over al heeft begonst te altereren/daer door die Lãden ghevallen sijn in dese ieghenwoordighe Oorloge/ door middelen vande welcke die rigoreuse Placcaten ende Inquisitie/nu een tijt lange ghecesseert hebben om die welcke weder op te rechten/men by tvoorsz 15. Artikel poocht te stipuleren die authoriteyt ende obedientie van sijne Ma. sulcx die voormaels/ ende namentlick ten tijde vanden beginnen vande troublen geweest es/ twelck oft yemandt met vryer conscientien soude connen ofte ghedoghen gedaen te worden/als wesende contrarie alle goddelicke ende natuerlicke rechten/ende principalick den contracten daer op sijne Ma. tot Hertoge/ Grave ende Heeren van dese Landen respectivelick ontfangen is/laetmẽ een yeghelick by sich selven overdencken/soo niet van noode es hier van breeder te spreken/mits dat die confiscatien van goederen/bannissementen/executien met Sweert/ Vier/ Watere/ Eerde ende Lochte in crachte vande voorsz Placcaten ghedaen / noch in soo verscher memorie sijn / dat niemandt de selve en can bedecken sonder een extremen grouwel / vreese/ ende schrick in sich selven te ghevoelen/ende soo dat die gheenen / die met eenich verstant ofte discretie begaeft sijn/lieuer souden avonturen al dat sy inde Weerelt hebben/dan sulcx weder verwachten.

Men mach oock wt het 16. bespueren/hoe luttel de Co. Ma. Ghesanten soecken die ruste ende vrede vande Landen/of den Staten ende de Ghemeynte der selver te believen naer dien men hem niet en wil accorderen tgheene sy by 15. ende 16. Artikel vande Instructie den voorsz Gheputeerden tot Coelen mede ghegheven/versocht hebben/als te weten dat het gouvernement vande Landen blijven soude aenden Eerts Hertoghe Mathias inde forme sijn Hoocheyt daer toe aenghenomen is / ten ware dat sijne Maiest. gheliefde eenighe van sijne wettighe Kynderen in sijn plaetse te senden/oft dat den voorsz Eerts Hertoge gheliefde tvoorsz gouvernement af te staen/ende sich te vertrecken/ omme alsdan yemanden van sijnen bloede den Staten aenghenaem/te moghen stellen: Want soo sijne Ma. niemants van sijne Kinderen tgouvernement van dese Landen soude willen bevelen / soo conde hy qualick yemandt naerder van sijnen bloedt tot het selve committeren / als den voorsz Eerts Hertoghe/ wesende sijne Maiest. Sustere Soone / ende Huysvrouwe Broeder/ eñ daer toe die Roomsche Catholicke Religie toe gedaen/ soo dat sijne Ma. sijn Hoochz boven allen anderen (sijn wettighe Kynderen wtgesondert) tot het voorsz gouvernement behoorden te prefereren ende tselve betrouwen sonderlinghe aen schouw nemende/dat den voorsz Eerts Hertoghe hem alhier heeft laten vinden ten tijde vande meeste troublẽ/als die landen in ghevaer stonden om sich van haren Heer te veranderen/alsulcx dz door middel van sijn Hoochz die Landen ten behoeve van sijn Ma. tot noch toe gheconserveert ende bewaert sijn gheweest / dan en wort tselue versoeck niet alleen afghesleghen/maer oock dat andere versochte poinct/

als namelick dat die ghenen/die tot het gouuernemẽt voorts aen gecom-
mitteert sullen worden/den Staten ofte den Landen aengenaem soude
moetẽ wesen/ dwelc bouen dz het mede brengt eenẽ merckelicken nadẽckẽ
dz men die Lãden weder om pretendeert ofte voorneemt te regeren opdẽ
ouden voet in alle rigeur/soo en can men daer wt niet anders nemen/dan
dat men die vrede niet en begeert noch en meendt te treffen/wãdt kenne-
lick es dat om een geduerige Vrede in dese Landen te brengẽ/voor al van
noode es/ die diffidencie die tusschen den Co Ma. ende syn ondersaten
es/ewech te nemen/dat niet en can geschieden/soo lange men die Landen
niet en voorsiet met een Gouuerneur/die hem aengenaem es /eñ die nae
sulcke langeduerighe rigueru/dwelck (die de voorsz troublen gecanseert
heeft) met soeticheyt/goedertierenheyt/ende goetwillicheyt die Landen
regeren/ende metter daet die hertẽ/die door die langwylige Oorloge ver-
woest/ende verbittert syn/tot sedicheyt soude moegen brengen.

Ende waer voorwaer (alsmen niet anders voor en hadde)een cleyn
saecke/dat men in soo redelick versoeck den Landen (die door die ouer-
dadige regieringe vande Spaengaerden soo vele geleden hebben) beliek-
den in tghene sy by twoorsz 15. ende 16. artickel vande Instructie voor soo
veel een Gouuerneur aenghaet/syn versoeckende.

Te meer dat achtervolgende die Blyde Incomste van Brabant (daer
mede veel vande andere Landen van oudts gevnieert syn geweest) nye-
mant tot het Gouuernement vande selue Lãden geadmitteert mach wor-
den/dan by accoorde ende consente vande selue Landen.

Es oock te noterẽ dat soo veel twoorsz 16. artickel aẽghaet/dat by tEdict
perpetuel in 16. artickel ghesept wordt/dat men Don Iohan d'Austrice
niet eer tot Gouuerneur van dese Landen/en soude ontfangen/dan naer
tvertreck vande Spaengaerdẽ/Italianen/eñ Borgongnons wt die selue
Landen/ende dat alhier int 16. artikel simpelick geseydt wordt/dat syne
Ma. een Gouuerneur stellen soude die them belieuen soude/sõder enige
tyt daer by te voegen/wanneermẽ sulckẽ ontfangen soude/alsoo dat men
in crachte van twoorsz artikel eenen Gouuerneur/soude moeten ontfãgen/
eer die Spaengaerden/ende andere vremdelingen wt die Landen ver-
togen syn.

Belangende het 17. artikel staet te considereren tgheene vooren opt 4.
eñ 5. artikel es gesecht/mitsgaders voor oogen te nemen die Fabule van
Esopus/nopende het Tractaet van Peys tusschẽ die woluen/eñ schapen/
soo in handen van eenen Gouuerneur die den Co. Ma. wt syne absolute
macht eñ autoriteyt soude mogen committeren sonder dat hy den Sta-
ten aengenaem soude syn/te stellẽ alle Steden/stercken/forten/Schepen
ende ammunitie van oorloghe/Wapenen/ende prouande/niet anders te
seggen es/dan dat men synen Vyandt ghoetwillichelpcken in handen
gheuen soude tsweert/daer mede hy hem soude mogen vermoorden/wãt
hoe wel die voorsz steden/stercte etc. weder mz Ingesetenen vande Lãden
beset souden mogẽ worden/soo en souden nochtans vã alsulckẽ Gouuer-

vernuer niet anders te verwachten syn/ van dat hy inde selue plaetsen soude stellen alsulcken persoonen daer hy egheen minderen dienst van soude verwachten / dan vande Spaengaerts selue / ende daer door hy de selue stercken / Havenen / Schepen / ende allen anderen munitien van Oorloghe haest weder int ghewelt ende handen vāde selue Spaengaerts soude meynen te brengen/ diemen in sulcke ghevalle tallen tyde alst syne Maiesteyt ofte syne Maiesteyts Gouverneur generael ghelieuen soude, weder inde Landen souden moghen doen commen/soo die Ghemeente nessens die overleueringhe vande Stercten/ Ammunitien/ etc. ontwapent wesende / die Staten egheen middel met allen hebben souden / om die selue uit dese Landen te keeren / of oock hem seluen meer te weeren/ ofte beschermen/ daer toe sonderlinghe te letten es/dat hoe wel int voorgaende 5. Artikel ghesevdt es/ *Dat die Ghemeente hem vveder tot haer coopmanschap, ambachten ende negociatie souden begheuen, ende van tghebruyck der VVapenen, by tijde van Peyse onghevvoenelick abstineren,* (twelck men had de moeghen verstaen midts die Wapenen behoudende) dat nochtans in dit Artikel ghesevdt wordt / datmen sonder eenich vertreck oock alle die Wapenen den voorsz Gouverneur soude moeten overleueren.

Twelck soo het indiffinite ghestelt wordt(niet alleen te verstaen soude wesen van die Wapenen / die Steden / ofte communiteyten in handen hebben (dat nochtans een onghewoennelicke sake soude syn) Maer oock van de Wapenen die yeder particulier heeft/ghelyck men dit in veel Steden ghesien heeft ten tyde vande eerste trouble/ als dat die Gemeente) diemen doen wilde houden voor Rebellen/haer Wapenen moestē brēghen ofte op de Casteelen / ofte opde Stadt Huysen vande plaetsen daer sy ghesetē waren / ende soomen ghewoennelick es te doene in alle Steden diemen met ghewelt ende ghewapender handt heeft ingbenomen. Inder voeghen dat in sulcken ghevalle die Inghesetenen vande Landen soudē moeten staen tot naeckte ghenade ende ongenade van syne Ma. ofte syne Maiesteyts Gouverneurs generaels ende particuliers/ midtsgaders vande Soldaten / die sy volghende den inhouden vande voorsz Artikelen pretenderen te legghen inde Steden ende plaetsen/ daer van oudts Garnisoenen gelecht hebben.

Waer door eenighe die Casteelen ghehadt / ende nu ghedemolieert hebben / ten eeuwighen daeghen met Garnisoenen belast soudē moeten blijuen/ off (hare groote costen de selue Casteelen (dat niet en syn dan Nesten van Tyrannen) weder op moeten bouwen.

Sulckx dat by tvoorsz 17. Artikel anders niet ghesocht wordt/dan dat d'Ingesetenen van dese Landen in handen van haerlieder Vyanden/eñ tot heurder discretie stellen soudē haer lyff ende ghoet/ Wyuen ende kinderen niet min noch meer/dan off sy met den sweerden geconquesteert oft door den uterste noot van hongere ofte andere benautheyt gedwonghen warē hem in handen van haren Vyandt ouer te leueren/waer van wat genade te verwachten soude syn(om niet te verhalen die exempelen van

Napels/ Milanen/ Granaden/ eñ inſonderheyt van Indyen/ daer ſy naer haer eygene getuychgeniſſe over die twijntich Milioenen menſchẽ ſielen moordadelick hebben omme gebracht/ eñ veele Landen die grooter warẽ als van Caſtilien tot Conſtantinopelen ofte tot Jeruſalem geheelyck eñ uyt den gronde verwoeſtet ende gants eenſaem hebben gemaect/ gelyck uyt hare eygen boecken blijcken can) ſy volcomen preuve alhier in deſe Landen tot meermael gedaen hebben ſo tot Mechelen/ Zutphen Naerden/ Rotterdam/ Haerlem/ Maeſtricht/ Antwerpen als meer andere plaetſen/ die in hun macht ende ghewelt ghehadt hebben ofte gevallen ſijn byde moordadige eñ execrable acten van bloetſtortingen/ brantſtichtigen/ Vrouwen/ ende kinderen vercrachtinge/ plunderinge/ rovinge/ eñ onverdachte manieren van tormenten/ die ſy den arme Ingeſetenen van deſe Landen angedaen ende de ſelve patientelick gheleden hebben/ tot dat het langher niet draghelick was/ eñ ſpluyden om hun tegens alſulcke ongehoorde Barbariſche fortſen eñ vreethz te defenderẽ eñ beſchuddẽ/ gedrongẽ ſijn geweeſt/ die wapenen aen te nemen/ verhopẽde dz den Co. Ma. daer door ſijn oogẽ geopent ſoudẽ wordẽ/ eñ dat hy alſulcx ſo goede eñ getrouwe onderſaten goedertierlic aenſien/ vāde voorſz Natie ontlaſtẽ eñ alſo eenẽ vaſten eñ gedurigen Peys ſoude gunnen/ maer alſoomen hẽ in plaetſe vā dien voorlecht alſulcke cōditien/ als dẽ eenẽ vijādt dẽ anderẽ overwōnen hebbẽde/ voor te leggen plach/ ſo laetmen hẽ duncken:/ dz nie mānt mz eenich natuerlick verſtāt ofte diſcretie begiftight ſijnde/ bevōden ſal worden/ die niet liever dvterſte pẽning vā ſijn goet/ eñ leſtẽ druppel vā ſijn bloet en ſoude willẽ hazarderẽ/ dan alſulcken ongoddelicke/ onchriſtelicke/ onnatuerlicke eñ onredelicke cōditiẽ te accepterẽ eñ liever die fortune vande Oorloghe verwachtende/ om/ ten quaetſte comende/ eenen eerlicken doot tot defentie van ſijn Vaderlandt ende behoudinghe van ſijn goet/ Wijf/ Kinderen eñ nacomelinghen te ſterven/ dan alle daghe ende van ure te ure te verwachten als een Schaep ter doot ghelepdt ende met onmenſchelicke manieren van tormenten omgebracht te worden/ twelck ſwaerder es dan die doot ſelver/ in ſonderheyt alſmen voor ooghen neemt het lijden/ datmen aen ſijn Huyſvrouw eñ Kijnderen/ vrienden eñ magẽ daghelicx ſoude moeten ſien eñ ghedogen/ om twelck te ontgaen/ verhoeden eñ beletten/ ſoo veel tmogelick is gheweeſt/ al rede ſoo menich vrome ende ghetrouwe Patriot ſijn lijf geaventuert ende gelaten heeft/ ſulcx dat het den gheenen die hem vanteren Patrioten/ eñ Liefhebbers vande vrijheyt des Vaderlants te ſijn/ by alle die werelt tot eenen ewigen laſter eñ ſchande gerekent ſoude worden Jae ſoude ten uterſten dage daer vā reeckeninge moeten geven/ ſoo die Staten vande Landen ſchuldich ende gehouden ſijn/ volgende die goddelicke/ natuerlicke/ ende weerlicke rechten/ alle tyrānie oppreſſie/ ende verdruckinge vande ſchamele gemeente die ſy repreſenteren met alſulcke middelen/ als hem God in handen heeft geſtelt te weeren/ ende te keeren.

Voor ſoo veel het 18. artikel anghaet/ en can niet verſtaen wordden

die Staten yet misbruyckt te hebben/door dien sy die domeynen vanden Coninck tot haer/ende des Landts conservatie ende defentie hebben ghe-employeert / soo die selven daer toe syn ghedestineert / hoe wel nochtans door die quade regeringhe vande voorgaende Gouverneurs ghierichxyt/ ende Officiers/ende administratuers / die selve domeynen soo syn belast ende wtgeput/datter seer weynich ten vordel vande Staten afgecomẽ es.

Ende veel min hebben die Staten misbruyckt door dinstellinghe van eenighe collecten/die sy wt die Ghemeynten ghelicht hebben/soo die noo-telicke defentie teghens die tirannye vande Spaengaerts hem daer toe bedwonghen heeft/ende daer omme sy oock wel ghefondeert syn / die selve te lichten oock ter tyt ende wylen toe die schulden ter oorsake van de-se Oorloghe ghemaect/betaelt sullen syn / soo dat gheheel onredelick es/ tgheene int 7. Artikel voorghehouden wordt/ als voorens breeder es ver-haelt/ende dat die gracie/diemen hem by tvoorsz 18 Artikel seyt aen te bie-den/seer sober es.

Ende soomen by dit Artikel alleen wt gracie dẽ Staten te goede geeft/ dat vande domeynen ende collecte vande Ghemeynte ontfanghen / ende by hemluyden thaerlieder nootelicke defentie / gheemployeert es / ofmen niet en gedenct de selue Statẽ te lasten te leggen die costen die syne Ma. ter cause van dese Oorloghe/ghedraghen heeft / daer van men die Staten wil culperen oorsake gheweest te syn.

Roopende het 19. Artikel/alsoo die Staten vande Landen met egheens wtheemsche Heeren/ dan met die Coninginne van Engelandt/ende den Hertoghe van Aniou (den welcken van beyde syden men verstaet in dit Tractaet te begrypen) ghehandelt hebben / es noodeloos eenighe vorder renunciatie van verbonden oft confederatie buytens Landts ghemaeckt/ te renuncieren. Maer soo veel als aengaet die verbonden/ die die Lan-den ende Provincien tot henne versekertheydt onder malcanderen ghe-maeckt hebben/die selue en verstaermen niet te dienen tot eenich achter-deel/maer wel tot vordele vande Co. Ma. soo daer by verhoet es dat die Landen sich vanden anderen niet en hebben ghescheyden/maer te samen ghebleven/ende gheconserveert syn tot behoef van syne Ma. ende syne nacomelinghen/die moghelick sonder die selue verbanden hem onder ver-scheyden vreemden Heeren beghevẽ souden hebben / om by de seluen teghens die Spaengaerden beschermpt te worden/om welcke of ghelycke oorsaken wille niet alleen hier voortyden vele ende verscheyden alsulcke aliancien ende verbonden van Steden/ Provincien ende Inghesetenen deser Landen onder elcanderen sonder wille ofte consent vanden Heere ghemaect/ nochtans vanden seluen Heere gheapprobeert ende voor goet aenghenomen syn gheweest : Maer oock voor wettelicke Privilegien eñ Rechten der Landẽ angeveert eñ besvoorẽ wordẽ/ alsoo by de oude char-teren des Landts blykende es/maer oock nu corteliner/ by tvoorsz Edict perpetuel/soo wel tverbant byde Pacificatie van Ghendt/ende Vnie ge-nerael daer nae gevolcht/tusschen die Provincien van dese Landen ghe-

maect/als oock *Tacitè & à contrario sensu* by 11. Artikel van tselue Edict
allen anderen verbāden tusschen die voorsz Provincien opgerecht gecōfir
meert eñ geapprobeert worden/mits dat daer by alleenlickẽ betōgen wort
die renunciatie van alle aliancien eñ verbōden met wtheēsche Heeren tot
des Landts defentie gemaect/sulcx dz dit poinct inde voorsz cōcepte nz en
can verstaen worden gestelt te syn/dā om die Unie vande Lādẽ te schue
rẽ/eñ hun macht te breecken/eñ hemlieden alsoo te bequaemmelicker/eñ
geuoechelicker vanden anderen gescheyden synde deen voor/eñ dander
naer te mogen opprimeren. Commende voorts ten lesten tot het poinct
vande religie ende insiende tgeene byde voorsz artikelen dies aengaende
wordt voorgedragen/beuyndt men den inhouden vandien egeēsins prac-
ticabel te syne/ende onmogelick om ter executie te brengen/ende oock te
contrarieren die Pacificatie van Ghendt/ende consecutiue het 1. artikel
vande voorsz voorgedragen artikelen/waer by expresselicken gesecht wort
dat men die selue Pacificatie van Ghendt verclaert te onderhouden/
ende in allen synen pointen ter executie te leggen. Contrarieert oock het
voorsz Edict perpetuel daer by die voorsz Pacificatie van Ghent sonder
enige exceptie/simulatie/ofte reserue geconfirmeert wordt/soo wel in tge-
ne byde selue nopende tfeyt vande religie gestatueert es/als anderssins/
welck Edict men oock voorgeeft by dese Pacificatie te willen houden/eñ
executeren. Om twelck in specie te vertonen/eñ dat tvoorsz artikel vāde
Religie/sulcx het leyt niet practicabel es/staet te aenmercken dat by 1. ar-
tikel mētionerende vande religie wel wtdruckelicke geseyt wordt dat syne
Ma. in syne patrimoniael Landen egeen ander exercitie dan vande cato-
licke Rōōsche relige en verstaet te lyden/waer wt dā voor eerst nz te ver
wachten es dan oprechtinge oft vernieuwinge vāde Placaten tegens dẽ
genen die int heymelick oft int openbaer ter contrarie soudẽ willen doen.
Welcke Placaten nochtans by 5. Artikel vande voorsz Pacificatie van
Ghendt gesuspendeert worden tot dat byde generale Staten daer op an-
ders geordonneert souden syn/te weten byde generale Staten vergadert/
sulcx als sy waren ten tyde dese Lādẽ den Co. Ma. overgedragen wor-
den/gelyck tvoorgaende 3. Artikel vande selue Pacificatie claerlick mede
brengt: Eñ hoewel tnavolgende 2. Artikel vande Religie sprekende/oock
mede brengt/dat byde Staten vāde Landen wettelic eñ behoirlick in een
versekerde plaetse daer die stēmen oft opinien vry souden mogen wesen/
byde Co. Ma. ofte syne Ma. Gouverneurs vergadert synde opde mode-
ratie vande Placaten gedisponeert soude worden/eñ dat middelre tyt/die
van andere dan die Roomsche Religie syn/vryelicken inde Landen soudẽ
mogen blyuen mits abstinerende van scādalen/perturbatie ofte oproerte
eñ van exercitie van andere/dan die Roomsche religie/soo en es nochtās
van alsulke moderatie niet veel goets te verwachten: Eerst wāt die selue
gedaen soude worden byden Gouverneur generael die syne Co. Ma. tot
synen gelieuen soude stellē/hy ware den Staten vande Landen aenghe-
naem/ofte niet. Ten tweeden/want die Magistraten eñ Officiers vāde

Landen ende steden gestelt ende gerestitueert sijnde/volgende 5. ende 14. artikel vooren angetoegen/ weynich persoonen inde vergaderinge vande generale Staten erschijnen soude/dan die niet alleen die Roomsche religie/ maer oock den Spaengaerden toegedaen souden syn/ende sulcx den voorsz Gouverneur in alles souden begeren te believen ofte niet dorven tegen spreken/ende hieromme es wel studiose tot het voorsz artikel gelaten/ dat die vergaderinge vande Staten soude geschieden in sulcker forme als doen den Co. Ma. dese Landen opgedragen worden/ende in 3. artikel vande Pacificatie tot Ghent overcommen es/op datter gheen vande gemeente wegen soude compareren/die des voorsz Gouverneurs dessEignen soude tegens syn.

Ten derden want gheen versekerde plaets in dese Landen gevonden soude mogen worden/emmers voor die gheenen die van andere dan die Roomsche religie sijn/ als alle die Gouverneurs particuliers gestelt soude worden/naer gelieven van syne Ma. ende den Ma. specialick by eede verplicht sijn/ende als d'Ingesetenen van dese Landen alle hun steden/ sterckten/havenen schepen/ammunitie van oorloge ende wapenen in handen vande Gouverneur generael gelevert ende niemant vande Provincie wapenen in handen soude hebben dan den voorsz Gouverneur generael/ende den gheenen die hy tsynen dienste soude hebben.

Twelck al tsamen by malcanderen gevoucht ende geconsidereert/ men wel mach bedencken/dat die moderatie in sulcken vergaderinge te maken onder apparentie/lustre/ende schijnsele van beter coleur ende meerder sachticheyt niet veel betre in effecte en soude wesen dan die voorgaende placaten

Alsomen genoech bemercken mach by sommige exemplen van moderatien/die hier voortijts oock onder alsulcken schijne syn voorgegeven geweest/ende sonderlinge ten tijde vande Hertoginne van Parma/daer nochtans alsoo danige volle macht in des Gouverneurs handen noch niet en was/ Ja es te vreesen (soo die Spaengaerts hem laten voorstaen dalteratie int feyt vande religie in dese Landen gebeurt te syne/mits dien die Placaten oft Inquisitie niet rigoreux genoech syn geweest. Datmen die selve Placaten wat meer sal willen verscherpen ghelyckmen ten tijde vande voorsz Hertochinne van Parma/naer dat men het volck een tijt lange hadde onderhouden met eene ydele hoope van moderatie/ende voorts onder die naevolgende Gouverneurs heeft gepractiseert om voor te commen die faulten die sy seggen/soo by soeticheydt vande selve Placaten/ als die slappicheyt vande officiers int executeren vandien/geschiet te syn.

Waer voor des te meer te sorgen es dat alrede sonder die vergaderinghe vande voorsz Staten te verwachten by maniere van preiudicie ofte vooroordele in t'voorsz artikel verclaert wordt/hoe wel bedectelick op dat het den gemeenen man niet en soude verstaen dat alle die ghenen/die van andere religie soude wesen/dan die Roomsche/hem inde selve Landen niet en soude mogen houden/maer daer uit moeten vertrecken/ende oock niet

weder daer inne commen verkeeren/ofte converteren dan mids dat sy catolickelick opde wyse ende maniere vande Roomsche Kercke soude leven/ende daer van insinuatie doen aende pastooren/officiers/ende Magistraten vande plaetsen/daer sy weder soude begeren te commen. Dat oock voor een grootte gracie by tvoorsz artikel toe gereeckent wordt/dat die ghenen die hem ter oorsake vande religie uit dese Landen soude vertrecken/haer goede soude mogen doen regeren byde catolicke/die inde Landen soude blijuen. Want indien sulcx voorde vergaderinge vande generale Staten/ende der wylen die Landen die wapenen/ende haer steden/ende sterckten noch in handen hebben van wegen syne Ma. ende die Churfursten (die om die sacke te modereren/intercederen ofte geintercedeert hebben) voorgegeuen wordt/soo can een igelyck wel dencken wat vryheyt ende onpartidicheyt dat van vergaderinge vande generale Staten/daer die sake van religie sal gewesen werden te verwachten staet/desgelycken wat moderatie vande Placaten uit die voorsz bycompste vande generale Staten volgen sal merckelick voorden ghenen die inde Landen blijuen sullen/als haren/ende des gemeen Landts Vyant die wapenen/ende sterckten vande Landen alleen/volgende ende naeruitwysinghe van tghene by voorgaende artikel gepretendeert wordt/in handen sal hebben/ende hem van alle beloften oock by eede gedaen (twelck hy verstaet den Paus onder dexel vande catolicque Roomsche religie te obseruere/te mogen doen) sal hebben doen absolueren. Ende al ist by tvoorsz artikel den ghenen/die sullen willen inde Landen blijuen tot dat opde moderatie vande placaten gedisponeert sy ende daer naer ter oorsake vande religie vertrecken sullen/ toegesecht wordt/dat sy haer goeden sullen moegen vercopen/ende elders transporteren oft door catolicke personen doen regeren/soo en wordt hem nochtans daer door egeenen versekerheyt met allen gedaen noch gepresenteert sulcx dat die gheenen/die inde Landen blijuen soude/verwachten tot dat opde placaten gedisponeert sal wesen/subiect sullen syn diuersche ende menichfuldige calumnien/ende valsche dilatien/so onder den dexel van schandale/als van perturbatie vande gemeen ruste/ofte dat sy per woorden gedaen ofte gesocht sullen hebben tegens enige poincten vande Roomsche religie/dat mits die menichfuldige ceremonien/die inde selue religien syn/lichtelick soude connen gebeuren. Waer door sy sullen vallen in hazard van hun goeden te verliesen/al eer noch opde Placcaten/soo voorsz es/ghedisponeert sal wesen.

Daer van het pericule te meerder es/dat men genoech uit het voorsz ende oock voorgaende artikel verstaet alle die Magistraten te veranderen/ende daerinne te stellen persoonen die vande Roomsche religie syn/die alsulcx rechters soude wesen ouer die genen/die sy nu voor haer Vyanden achten

Ende niet min en sullen te verwachten hebben die ghenen die uit die Landen sullen willen vertrecken/ende hem betrouwen opde simpele belofte by tvoorsz artikel gedaen/hun goede by catolicque laten regieren/soo hem daer voor niet alleen gheen wisheyt gedaen noch gepresenteert wordt.

Eñ die geenen die hun goeden den Spaengaerden niet en sullen willig betrouwen/maer die selue vercopen/ eñ die pẽningen met hem wt die lã den vueren/en sullen tseste paert vãde weerde nz cõnen gecrijgen/mits dz die menichte vande geenen die vertrecken sullen/soo groot sal sijn/ datter noch coopers noch gelts genoech gevõden en sal cõnen wordẽ/om die goeden te betalen. Sulcx dat alsmen die Artikelen van dese Peys/ eñ merckelick die laeste vãde Religie sprekende wel masticeert/eñ die cõsequentie vandien ouerlept/merckelick voorden genen die van andere dan die Rõõsche religie sijn/van twee dingen een sal moeten volgen/ om die inconuenienten daer inne sy souden mogen vallen/voor te comen (so veel mensceliicke vernufthez toe laet)te weren/eñ te keren/te weten/of dz die genen/die hem vãde Rõõsce religie afgesondert hebbẽ/eñ hem geensins en verstaen legens haer gemoet eñ cõscientie/tot die selue weder te begeuen/wt die lãden sullen moeten vertrecken/om haer lijf te salueren eñ hun goet/so veel sy met hem sullen cõnen nemen/te bergen/latende die reste tot genade vã hun Vijant/ofte dat sy willende binnen den Lãden blijuen/om insgelijcx hun lijf eñ goet niet te verliesen / die wapenen in handen sullen moeten houden eñ met gewelt hun defenderen eñ beschermen iegens allen den genen die naer hun lijf ofte goet sullen willen trachten/het sy dat sy wtheẽsche ofte Ingesetenen syn. Voor soo vele den eersten point aengaet/ingevalle men tselue meent te connen ghescheiden / eñ dat soomenich C. duysent menschen/als hem staende dese trouble opentlick getoont hebben vã andere dan die Roomsche Religie te sijn/eñ die tot noch toe hun/lijf ende bloet hebben gebruyct/ om d Landt niet te rupmen sonder slach eñ stoot tselue Landt gewillichlick sullen abandonneren eñ hun goet te seer vilen prijse vercopẽ oft verlaten ter regeringe van eenen catolicken/ eñ also vã contrarie opinie: Soo can een ygelicken wel mercken/dat tselue nz en can gebueren/sonder tgehele Landt te depopuleren/den train vande coopmãschappe te doen cesseren/die trafique/manufacture/eñ alle consten/midtsgaders oock die meestendeel vãden schat eñ ryckdom van dese Landen/ in vreẽde Lãden te transporteren/eñ dz daer door/ bouen die rupne vande Landen/die daer wt notelick moet rijsen/ dandere die hem aende Rõõsche Religie sullen houden(den welcken alleen in effect gepresenteert wort int Landt te mogen blijuen) hoe catholpck sy hem oock gehouden sullen mogen hebben/hem te swack benijandẽde enich gewelt te resisteren/cõmen eñ vallen sullen moeten ten appetijte eñ prope vãden Vijandt/die welcke(so dexempelen vãde voorgaende heme regeringe ons genoech hebben gheleert) egeen onderschept en maken van Religien/houdende den besten catholicken ten minsten voor fauteur vande Luteranen eñ Heretiken/hem voornemẽ voorts fondereñ in alle ghevalle op tpoint vãde rebellie/of ten lesten opde schult vã negligẽtie/ofte so sijt baptizeren *in peccato omissionis*, te weten/datmen niet de wapenen in handen ghenomen / eñ lijf eñ goet geauentuert heeft/om die Kercken te defenderen/ eñ die predicatien van die Gereformeerde Religie te beletten. Waer wt sy genoechsaeme materie

eñ volcomen stoffe meynen te hebben van eenen ygelick tonderbrengen/ soomen heeft mogen bemercken/dat ten tijde vanden Hertoge vã Alua/ meer catolicquẽ/dan vãde andere religie syn omgebrocht geweest/al õder het deel van het voorsz *peccatum omissionis*, twelck tprincipaelste poinct van haerder besculdinge es geweest/als dat sy die andere met gewalt eñ gewapender handt niet en haddẽ geweert/alsoo men in het proces vãnde Grauen van Egmont/Hoornes/eñ anderen sien mach/behaluen dz oock die selue catolicquen veel meer sullẽ wesẽ onderworpẽ vã gelycke periculẽ/ dan die vande religie die welcke alvoorens versekert synde vandẽ wtgãck heurder saken/beuyndende haer vonnisse lange gemaect te syne in tyts naer eenen schoon heenen commen/sullen sien/daer die goede eñ vrome catolicquen volcomelick betrouwẽde opde schoõ belofte vã haer gereconcilieerde Vyanden deerlick sullen commen te vallen inde listige lagen/loose aenslagen/eñ valsche trecken der seluer.

Bouen dien dz een yder te bedenckẽ staet oft nz een groote swaricheydt wesen sal voorden ingesetenen deser Landẽ schoõ hoe catholijck sy mogen wesen/soo verre sy enich menschelick verstant ofte gevoelen hebben/dat sy haer ouders/haer kinderen haer broeders/haer vrinden/haer magẽ/eñ andere vã haer familiaer kennisse sullẽ moetẽ sien wt die Landẽ vertrecken/eñ als ballinge achter Lant loopen/eñ hun plaetse/eñ goeden metter tijt by vreemdelingẽ geoccupeert sien/voorwaer tis te geloouẽ dz die genẽ sy catolicken ofte anderen die staende/deerste trouble/eñ oock gedurẽde doorloge op Hollant eñ Zeelant hun ouders eñ vrinden hebben moeten missen (hoe wel op eẽ hope van weder te keeren) daer vã getuychgenisse sullẽ weten te geuẽ/gelyck oock te bedenckẽ staet in wat groote benauthept van conscientien sullen moeten leuen die ghenen/die van anderegevoelen syn/dan vande Roomsche religie eñ hem nochtãs/om hun goet te saluerẽ/ eñ int Lant te blyuen/aen die selue Roomsche religie houdẽ sullen/eñ wat groote periculen vande Placaten/eñ Inquisitie sy subiect sullen syn/soo wel te vermoeden/Jae vastelicken te geloouen es/dat die Spaengaerdẽ eñ hun anhangrẽ professie makende vãde Roomsche religie alleẽ te willẽ maintenerẽ/eñ allen anderen extirperẽ/ eẽs haer saken te bouen gecõmen synde/alsoo dat sy absolutelick ouer dese Landen sullen mogen regeren/ om haer saken versekert te syn/eñ niet weder te vallen inde swaricheden/ daer sy hem dese Oorloge inne beuonden hebben/niet alleen ombrengen souden die geenen/ die geconuinceert sullen syn vã andere religie te wesẽ/ maer oock alle die gheenen/daer sy tminste vermoeden op hebben/dat sy van andere geuoelen soude syn/dat lichtelick can gebeuren/gelyck dit die gheenen/die in Spaengien verkeert/eñ die handelinge vande Inquisitie aldaer gesien/eñ oock die Historien van Indyen gelesen hebbẽ/beter sullẽ verstaẽ. Ende offmen schoõ soude willen seggẽ/dat men nz vã meyninge en es die spaensche Inquisitie in dese Landẽ te veurẽ/soo brẽgt nochtans tlaetste vãde voorsz artikelẽ cõtrarie mede/daer het seydt/dz die wtgewekẽ van dese Landen/willende weder inde selue keeren/soudẽ moeten leuen

nade Roomsche wijse eñ maniere/dat es te weten/dat sy soude moeten ter
misse/ter predicatie/ter biecht/ter Sacrament gaen/eñ ander dier gelijcke
ceremonien observeren/daer van sy oock apparēte betoon soudē moeten
brengen gelijckmen ten tijde vāden H. van Alua begōst hadde te practize-
ren/sulcx dat niemandt hoe stil hy hem soude willen houden/oock sonder
eenighe exercitie van andere Religie int heymelick ofte openbaer/ eñ son-
der enige schandael te doen/Jae oock enighe boecken byde Placaten ver-
boden te lesen/in dese Landen souden mogen blijuen/ten ware dan dz hy
teghens syne ghemoet eñ conscientie die ceremonien vande Ro. Kercke/
souden willen onderhouden/twelck so die Duytsche Chur furston eñ Vor-
sten die hem laten duncken dese Articulen soo redelick te wesen/ in haren
Landen souden willen practizeren/ mogen weten / hoe sy met haerlieder
ondersaten staen souden. Voorts mach een yghelick ouerleggen/omme
te comen totten 2. poinct/ofte soo groote menichte van Volcke/ hebbende
tegenwoordelic die wapenen in handen (die eertyts oock geprocft hebbē/
hoe groote ongemack eñ ongherief die gheene onderworpen es/ die tsijns
moet verlaten/eñ in vreemde Landen hem onderhoudē)gelegen sal wesen
eñ geraden sullen vijnden te verlaten hun Vaderlandt/ hun ouders/hun
kinderen/hun broederen/susteren/vrienden/magen/eñ oock hun goet/eñ
dz lieuer en sullē gebruyken alle alsulcke middelen/als God hem in hādeu
heeft gestelt om inden Lāden te blijuen eñ om des wille alles dz sy hebben
auōturen om den Vijant te weren/eñ wederstaen/ bysonder als sy gedenc-
ken datter soo veel Lāden syn daermen die genen/ die ter oorsake vande
eerste trouble ontwecken waren/soo qualick heeft willen lyden/so dz sy die
wils in vrese stōden vā daer oock veriaecht te sullen werden/daer voor nu
te meer vresen souden wesen/als tgetal vāde genen/die soude moetē ont-
wijken so groot souden syn/dz een yder Heer oft Prince vresen soudē hē,
luyden tontfangen/bysōder wantmen hem na geeft/ dz sy rebellē souden
syn. Eñ so dā gebuerden dz die genen/ die dan andere dā die Ro. Religie
syn/die wapenē nz af en soude willen leggē/maer thaerlieder defensie be-
houden/eñ daer mede hē tegens den Vyant weren/eñ dz die vāde Ro. re-
ligie dē Peys/so die angeboden wort/souden willē amplecteren/ so soude
daer wt moeten volgen meerder eñ swaerder Oorloge/dā tot noch toe ouer
dese Lāden syn ouergecomē/also bouen die generale oorloge teghens den
wtheēsche/men anders nz en soude hebben te verwachtē/dā inuasie ende
ouervallinge van particuliere Stedē/so elcx syn partye een voordeel soudē
willen afsien/eñ wtdrijuen den genen die hy soude meynen te wesen vā
andere gesintheyt tot synder versekeringhe/ twelck anders niet voortbren-
gen soude/dā dz die eenē broeder/vrient eñ borger den anderē ombrengen
souden/gelijckmen in Vrāckrijc veel Jaren andē anderen (God betert) ge-
sien heeft/daer wt nz en souden volgen/dan een generaele eñ geheele ver-
woestinge van alle dese Lāden ter grooter blijschap vāde wtheēsche/ die
anders nz en soecken dan door sulcken middleen d'Ingesetenen van dese
Landen aenden anderen te hechten/eñ door onderlinge Oorloge tonder-
brengen tot een ewich beclach der nacomelingen/ inder voegen datmē de

selue voorsz poincten vã voren tot achterẽ wel doorsiende/ eñ principalic het voorsz leste/ men bevyndẽ sal in plaets vã Peys bydẽ selue articulẽ (diemẽ een ygelick so schoon eñ plausibilick schynt voor te geuen) een intestine eñ inlãdtsche Oorloge angebodẽ te wordẽ, so in effecte dẽ seluẽ Peys niemãt en wort gepresenteert/ dan die vãde Ro. religie syn/ eñ die vã dandere religie oft gevoelẽ syn/ in plaets van Peys een ewich eñ gedurich bannissemẽt wt synẽ Vaderlande/ niet verlies/ e immers niet pericule vã verliss van syne goeden/ eñ sond hope van ten ewigen dagen in tselue haers Vaderlants weder te sullen comen/ niet alleen woenen/ maer oock coopmans ghewyse oft andersins te mogen handelen/ oft cõuerseren. Wel wtdruckelick cõtrarie 4 Artikel vande Pacificatie tot Gẽdt gemaect/ daer absolutelick eñ sonder enige reserue gecõdicioneert eñ gecapituleert es/ dat d'Inwoõderen van dese Landẽ/ so van deene als van dãdere syde/ van wat staet/ qualiteyt ofte cõditie hy sy/ ouer alle vry soude mogen hanteren/ gaen eñ kerẽ/ wonen eñ trafiqueren coopmans gewyse eñ andersins/ mits alleenlick dat niemant geoorloft soude syn iegens die Ro. religie noch texercitie vandiẽ yet te attenteren als breeder int tselue Artikel. Noch en doet hier iegens niet/ dat inden voorsz 1. Artikel/ vande religie sprekẽde/ geseydt wort/ dat dẽ Coninck/ volgende die voetstappen van synen Voorvaderen/ niet en soude mogen andere/ dan die Ro. religie in dese Landen toelaten/ naedemael dat by tselue Artikel die van Hollandt eñ Zeelandt (achtervolgende die Pacificatie van Ghendt) toegelaten wort haerlieder religie (twelck es die Gereformeerde) te behouden/ mits dat alleenlick inde steden/ daer ten tyde vande voorsz Pacificatie/ die Ro. religie geexerceert worde/ de selue geresituzeert soude worden/ dat insgelyck de selue religie die voorsz van Hollandt/ volgende die voorsz Pacificatie by t'Edict perpetuel oock toegelaten wordt/ welcke Edict perpetuel nochtans byde Co. Ma. specialick geconfirmeert es onder verclaringe van sekere Bisschoppen/ Abten/ eñ andere ecclesiastique persoonen van dese Nederlanden/ eñ ooc die vand faculteyt vande Godtheyt eñ die rechten vande Universiteyt van Loeven/ die geattesteert haddẽ/ dat anschou nemende opde gelegentheyt vand sake vãde lãden/ sulcx die waren ten tyde vande Pacificatie van Gendt/ dat die selue Pacificatie niet inhielt dat preiudiciabel was den H. Catho. Apost. Ro. Geloue eñ Religie/ maer wel ter contrarie tot voordele van de selue: met welcke verclaringe die Re. Ma. Ambassaduers eñ gesubdelegeerde vande Vorste van Cleue hem geconformeert hadden/ indien men nu ten tyde vande voorsz Edict perpetuel om meerder alteratie eñ verloop vande Landen te schouwẽ goet gevõdẽ heeft die van Hollant eñ Zeelant met hun geassocieerde/ die ghereformeerde religie toe te latẽ: hoe veel te meer behoorde syne Ma. ofte syne gecõmitteerdẽ (so verre sy die Peys meenen) om voorder costen eñ bloetvergietinge van syne ondsatẽ/ verwoestinge eñ bederffenisse vã syne Landen te schouwen/ nu een Religions Frede ouer die Landen/ die die selue angenomen hebben/ toe te laten eñ taccorderen/ na dien die menichte vande gheenen/ die vande voorsz Religie syn in Brabant/ Gelderlandt

Vlaēderē/Vtrecht/Vrieslāt/Ouerijsel/Groeningen/Omlādē ēn andere also vermenichfuldich syn/ dz tgetal noch wel drie mael wel so veel es/ alst was ten tyde vande voorsz Pacificatie/ ende om des wille behooren die Heeren/ Princen/ Electuers/ Ambassaduers ēn Ghesanten vande Keys. Ma. nu met meerder redenen aen syne Ma. te intercederen ende aen te houden/ dat hy syne Ondersaten van dese Landen/ die aengenomen Religions Frede souden willen accorderen/ soo sonder die selue niet moghelick es/ dese Landen in vrede te houden / ende dat kennelick ghenoech es/ ende by verscheyden Discoursen daer op ghemaect ende in druck [illegible] ghegheven/ dat niet moghelick es/ die sake vande Religie met Wapenen wt te rechten/ ghelyck dexempelen niet alleen van Duyts Landt / maer oock van andere omleggende Coninckrycken ende Provincien ons meer dan ghenoech gheleert hebben/ sulckx dat meer te verwonderen es/ datmen in dese Landen als noch teghens den prickel wil spertelen/ ende gheen exempel nemen aende allende/ die te deser oorsake andere Landen niet alleen tot geen voordeel/ maer tot groote nadeel vande Roomsche Religie ouercomen syn: Ende daeromme soo verre men die Religions Frede in dese Landen niet en soude begeeren toe te laten/ soo canmen daer wt wel sporen/ dat die Ghesanten van syne Ma. eghenen Peys en begheren.

Noch en compt in dese niet te letten op de generale Unie/ ende Edict perpetuel/ voor soo veel die Staten daer by verclaert hebben/ dat sy die Catholicque/ Apostolicque Roomsche Religie begheeren te conserueren/ ende te onderhouden in ende ouer al/ ende dat sy tselue by verscheyden missiuē/ soo aende Keys. als Co. Ma. gheschreuen/ ende oock anderssins openlic geprotesteert hebben/ soo die Staten sulcx ter goeder meyninge ende intencie gheaccordeert ende verclaert hebben/ op hoope dat den Co. Ma. die wtheemsche Soldaten ewech ghenomen ende die Landen ghestelt hebbende/ eensamelick die handt ghehouden souden hebben/ dat der Staten voorsz voornemen ende goddelick propoost (soo sy meynden) ten effecte gebrocht souden hebben gheworden: Maer want die voorsz Don Johan d'Austrice t'Accord met hem ghemaect/ niet en heeft ghehouden/ ēn die Landen met swaerder Oorloghe beczycht/ dan sy van te vooren ghehadt hadden/ ende dat die Statē midts dien thaerlieder nootelicke defensie inden Landen hebben moeten roepen groote menichte van peert ēn voet Volck van verscheyden Natien al van andere dan die Roomsche religie wesende/ dat sy oock die Ghemeenten om te veruallen die costen vā den Oorloghe met verscheyden schattinghen/ impositien/ ende contributien hebben moeten beswaren/ ende consequentelick/ om int contribueren niet onwillich te maken/ veel toe gheuen/ soo en es hem niet moeghelick gheweest haer voorsz voornemen te volbrengen/ waer van sy oock tot meermael opentlick soo scriftelick/ als anderssins geprotesteert hebben/ ēn verclaert dat hem niet mogelic was/ sonder vrede inde Landen te hebben/ die cath. Ro. religie te mainteneren/ want soo sy tuaveuren vande predicatien ende exercitie vande Gereformeerde ēn andere religie metter daet

hadden willen beletten/waren genoch versekert geweest dat die Ingeke-
tenen van dese Landen tegens den anderen in wapenen gecommen/mal-
kanderen omgebrocht/ende vernielt/ende alsulcx een prope vandē Vyant
geworden soude hebben/twelck hem geensins geraden dochte/maer veel
beter dat sy die vande Gereformeerde religie haer exercitie soude toelaten
ende gesamender handt den Vyandt (die egheen religie met dallen en
heeft) wt die Landen keeren/dan den seluen lyff ende ghoet tot een rooff
geuen/sulcx dat de voorsz Heeren Princē/Electeurs/ende Ambassadeurs
vande Keys. Mai. die hem tot dese Vredehādel geemployeert hebben (te
spreken onder correctie ende behoirlicke reuerentie) tonrecht die Staten
van dese Landen willen culperen/als off sy die oorsake vande verāderin-
ghe vande religie geweest waren/maer behoorden met recht die schulden
daer van te leggen op Don Johan d'Austrice ende synen anhangeren/die
contrarie t'Accoordt met hem gemaect/ende solempnelick beuesticht die
Landen sonder reden ofte oorsake in trouble ende oorloghe gestelt/ende
alsoo een confusie van alle goeden ordre soo inde religie als policie inne
gebrocht hebben. Wt alle welcke men verhoopt genoech vertoondt te
syn hoe ongoddelick/onnatuerlick/onredelick ēn captieux die artikelē ēn
conditiē syn/die hem byde voorsz Electeurs ēn der Keys. Ma. Ambassa-
deurs voorgegeuen worden/ende wat swaeren periculen ēn incōuenientē/
men daer van te verwachten soude hebben by soo verre sy die voorsz an-
geboden condicien soude accepteren ende dat men daeromme die Staten
van dese Landen tonrechtelick beschuldicht/als off sy egeē Vrede en sou-
den begeren/ēn sonder redenen die angebooden condicien affgeslegē sou-
de hebben/ ofte willen affslaen/daer sy ter contrarie genoch vertont hebbē
byde Instructie harē Ghedeputeerden tot Coelen mede gegeuē dartikelē
ende condicien vande welcke wel ingesien ende gemasticeert synde/soo
redelick beuonden sullen worden/dat die Ghesanten van syne Ma. gheē
wettige oorsaken hebben sullen/om die te wederleggen/bysonder alsmē
regardt wil nemen op dē staet ende gelegentheyt vande Landen/ēn voor
oghen hebben dat men te doen heeft met die Spaengaerden/die indistin-
ctelick alle die Ingesetenen van dese Landen doorgaens voor Ketters ēn
Lutheranen schelden/ende daghelicx inde mont hebben t'Decreet van
t'Concilium van Constance/ dat men den Ketters geen geloof en behoort
te houden/sulcx dz die Landen hem op gheene beloffte en hebbē te betrou-
wen/die men met woorden soude mogen ofte willen doen/gelyck die Am-
bassadeurs vande Keys Ma. ende die Hertoghe van Terranoua by
haer brieuē schynen voor te geuen/maer alleenlick opde versekerheyden/
diemen in handen soude willen geueen/off die sy selffs in handen hebben.

Poincten ende Articulen

by manieren van Instructie, om van mijn Heer die *Hertooch van Aerschot, ende andere Heeren Ghedeputeerden der generale Staten geproponeert te vvorden inde vergaderinge dieme tot Coelen houden sal, omme te middelen, ramen ende sluyten een goede ende vaste Vrede, tusschen de Ma. des Catholycken Conincx onsen Heere ende natuerlycken Prince, ende die generale Staten voorsz.*

EErstelick / sal van beyde syden gheaccordeert worden / een eeuwighe vergheetinghe van al tghene dat mach ghedaen syn gheweest nade eerste alteratien/ende ter oorsake vande selue in wat manieren ofte plaetsen dat het sy / soo wel int generael als particulier/sonder daer van eenighe mentie / verwijt ofte achterhael te maken / als van dinghen die niet gheschiet en syn.

II.

Dat syne Ma. sal ratificeren ende voor aenghenaem houden alle dat getracteert/gedaen/geordineert/gedecreteert gesloten ende gearresteert/ versien / vergeuen ende andersins by mijn Heere den Eertz Hertoghe Mathias/ Raet van Staten/ende Staten gebesoigneert es / soo wel cōcernerende tsfeyt vanden Crych als de Politien.

III.

Dat syne Ma. oock by desen sal ratificeren allen Priuilegien/Rechten/ oude ghebruyken ende usantien van een yghelicke Prouincie/ Steden eñ Gemeenten.

IIII.

Dat alle Crijschvolck/Spaengaerdē/Italianen/Bourgongnōs(;Duytschen/Schotten/Engelschen/Franchoisen/ende andere vreemdelinghen/ sullen terstont wt dese Landen vertrecken/ende inde plaets van hem weder ghestelt worden in Steden ende stercten daert van noode sal wesen/ Ingheborenen van dese Landen/met verwillinghe ende believen vande generale Staten / ende bysonder vande Prouincie daer sy ghelegdt sullen worden.

V.

Ende nae dat die selue Spaengaerts ende andere vreemdelingen vertogen sullen wesen wt dese Nederlanden ende die steden ende stercten weder gestelt in handen vande Ingeborenen/als voorseyt is sullen dan oock worden affghedanckt/ ende vertrecken alle vreemdelinghen wesende in dienst vande Staten.

VI.

Dat die Steden ende stercten sullen wederom ghegeuen ende ghestelt worden in handen vande Staten/met die Artillerye/ Cruyt/ Prouande/ ende Ammunitien van Oorloghe.

VII.

Des sullen die voorseyde Ingeboorenen/ eer sy trecken in Steden ofte Kercten/ eedt van getrouwicheyt doen/ den catolicken Coninck als Prince ende wetlycke Heer/ het Vaderlant/ den generale Staten ende bysonder die Provintie daer sy leggen sullen ende namentlick dat sy sullen onderhouden die poincten in dese Vrede handel van deen ende dander syde gearresteert ende besloten.

VIII.

Dat alle gevangen soo wel van deen als dander syde/ sonder enich rantsoen sullen los ghelaten worden/ die welcke voor die verhandelinge van dese Vrede/ sich anders niet verbonden sullen hebben/ welverstaende dat sy sullen geholden wesen te betalen een yeder die costen ende rantsoenen/ voor dese voorsz handelinge geaccordeert.

VIIII.

Ende naerdien die Grave van Bueren is gheruct wt die Stadt ende Universiteyt van Loeuen ende gevoert buyten Lants tegen die Previlegien so wel vande voorsz Universiteyt als van t Lant van Brabant/ dat hieromme die voorsz Grave sal terstöt gestelt worden in syn vryheyt/ ende wederom gesonden in die Stadt van Antwerpen binnen den tyt vā twee maenden.

X.

Dat een yeder van deen ende dander partye sal wederom gestelt wordē ende intreden int besidt van syn onroerende goederen niet tegenstaende enige veruitermdinge ofte alienatie geschiet nade Pacificatie vā Ghendt/ van gelycken oock int besidt vande roerende goederen die niet vertogen noch vervreemt en syn.

XI.

Ende sullen weder gegeuen worden alle goederen in Bourgoingnen/ Luxemburch/ Hollandt/ Zeelandt ende andere plaetsen/ daer die Pacificatie van Ghendt noch niet vervult sal wesen/ eñ dit soo wel die Gheestelycke goederen als die van myn Heere die Prince van Oraengnen ende allen anderen/ dit alle volgende die Pacificatie voorsz.

XII.

Van ghelycken sullen mogen alle des Lants Ingesetenen van deen eñ dander syde vry weder incoemen ende woenen in dese Landen/ mits dat sy doen Eedt van getrouwichept/ soo wel den Coninck als het Vaderlāt/ den generale Staten ende bysonder die Provincie daer sy in woenen sullen/ ende by namen om tonderhouden alle poincten ende Articulen van dese Vrede handel.

XIII.

Item sullen die voorseyde Pacificatie van Ghendt Unie/ het eeuwige Edict ende andere verseeckeringen daer op gevolcht in alle hare poincten ende Articulen onderhouden worden.

XIIII.

Behoudelick dat in Provincien eñ in plaetsen daer die Religions Vrede is ontfangen alle dingen sullen blyuen in heuren staet volgende de selue Religions Vrede/ sonder dat yemant vande eene ende dander partye daer

teghen sal mogen doen/ende dat men niet doen en sal eenighe achterhael vam tfeyt vande Religie/ ende dat alsoo langhe byde vergaderinghe der generale Staten anders versien sal wesen/alsmen tot die meeste weluaert ende ruste van een yder Provincie sal bevinden/ te behooren.

XV.

Dat het generael gouvernement van dese Landen sal blijuen in handē van myn Gheen. Heere die Eerts Hertoghe Mathias/ in manieren als hy aenghenomen is/ten ware dat syne Ma. eenighe van syne wettighe Kijnderen/ hier inde plaets vanden voorsz Eerts Hertoge wilde senden.

XVI.

Item oft ghebuerde dat mijn Heere die Eerts Hertoghe ouerlede/ofte datter eenige ander sake voorquaem/waer door hy soude willen vertrecken/dat alsdan syne Ma. sal moghen stellen in syn plaetse een van syne wettighe Kinderen/als gheseydt is/oft eenighe andere Gouuernuer van syn bloet / ende aenghenaem den voorsz Staten.

XVII.

Dat niemandt voort aen en sal worden toeghelaten om te wesen Gouuernuer van eenighe Provincie/Steden/ Castelen/ ende Stercten/ noch omme te wesen Capiteyn/oft Hooft van Chrijsvolck/noch oock om te wesen in eenighe Raedt/tsy van State/Secrete/Financie/ofte in eenighe andere officien van importantien/ dan alleen ingeborenē des Lants/ daer goet hebbende/bequame ende aenghenaem/soo wel den Staten generael als particulier vande Provincien daer sy ghestelt sullen worden/ ende andersins / na luydt heure Privilegie oock ghevolcht hebbende die partije vande Staten / als voorseyt is/ die welcke eerst ende al eer sy toeghelaten worden / sullen ghehouden wesen solemnelicken te besweeren desen Peys ende Verdrach/ ende belouen by eede / soo verre sy mochten vernemen datter yet wes ghehandelt worde tot achterdeel van dese Vrede/tselue te vermittighen den Staten generael ende particulier van een yder Provincie/by pene van ghehouden te wesen voor meynedich ende eerloos.

XVIII.

Ende ouermits dat die Staten sich vinden verbonden te wesen aen die Coninghinne van Enghelandt/voor die goede vrientschap/ naebuerschap ende bijstant/die welcke sy die voorsz Staten bewesen heeft tot vorderinghe van tghemeen beste / sal sy mede begrepen syn in dit Tractaet van deen ende dander syde/ tot versterckinghe vande oude verbontenisse tot alle tyden onderhouden/tusschen die Princen/ soo wel vande Corone van Enghelandt voorsz als van t Huys van Bourgoingnen.

XIX.

Van ghelycken sal mede begrepen worden int voorsz Tractaet mijn Heere de Hertoech van Anjou / broeder des Coninckx van Vranckrijck (als bescherm Heer vande vrijheyt deser Nederlanden) met sulcke bekentenisse als die Staten hem beloofd hebben voor te stellen ende eyntelick

te besluyten/voor dz sijn Hoocheyt soo liberalick ende vromelick sich bewesen heeft/tot beschuttinghe ende beschermenisse vande voorsz Nederlanden/sullen oock int voorsz Tractaet begrepen worden allen anderen die met den voorsz Staten gheunieert ende verbonden sijn.

Men sal bidden sijn Heylicheyt/Keyserlicke Ma. den Coninck van Vranckrijck/die Coninghinne van Engelandt/mijn Heer den Hertooch van Anjou/bescherm Heer vande Nederlandtsche vrijheydt/alle Chuervursten ende Princen van Duytslandt ende den Hertooch van Cleeff/als Lief hebber vande welvaert ende ruste vander ghemeene Christenheydt/ hier aen dat dit Accord ende Verdrach worde in alle sijne poincten/ volbracht/ vervult ende onverbrekelick onderhouden.

Ende sal dit tegenwoordighe Contract ende Verdrach bevesticht worden by solemnele Eedt/aen Godt ende op theylich Evangelie/ ende by sijne Ma. belieft ende aenghenomen/ ende dat binnen den tijdt van dese Maenden/ nae dat dese Vredehandel besloten sal wesen/ ofte eer/ ist moghelick.

Aldus ghedaen tot Antvverpen inde vergaderinghe vande voorsz. Staten, den ix. Aprilis M. D. LXXIX.

ARTIKELEN DES

Pays vanden Nederlanden, byden Chuerfursten,

Fursten ende andere Keyserlycke Maiesteyts Ghesanten, gheproponeert, ende beyde de partijen den xvij. Iulij ghecommuniceert.

TEn eersten/sullen de Pacificatie int Jaer 1576. den 8. Nouember tot Ghendt ghemaect/ ende de Unie tot Brussel den 9. January 1577. daer nae ghevolcht/ met oock dat eewich Edict te Brussel den 17. February des seluē Jaers vercondicht/met des Coninckx approbatie/ in alle huere poincten ende Artikelen ghehouden/ ende ter executie ghestelt werden.

II.

Ende aenghesien dat bouen tghene dat van deerste trouble af geschiet is/noch veel ghebuert is met woorden ende wercken/ soo int generael als particulier/wedersijden oock nae de voorghenoemde Tractaten der Pacificatie van Ghendt/Unie/ende teewich Edict/ soo ist dat/by dese tegenwoordighe Pacificatie/soo wel vande voor als naegebeurden wercken ē woorden/een eewich vergheten geboden wert. Also dat daer van gheen vermaen/verwijt/oft ondersoeckinge meer en ghescliede: maer gehouden werden ghelijck of sy noyt gebeurt en waren. ende dat op exemplaire straffinghe den ondersaten daer teghencomende/als oproerighe ende betters der ghemeener ruste/aen te doene.

III.

Den Coninck sal sijne vassallen ende ondersaten houden/ maintenerren/ Jae (indient alsoo goet geuonden wert) van nieus/ beuestigen/ alle ende ygheliicke rechten/ costuymen/ ghebruycken / vrijheden ende Priuilegien van ydere Landen/ Steden/ Ghemeenten / ende alle andere priuate persoonen/ soo int generael als speciael/ ghelijck inden thienden Artikel des eewichs Edicts verhaelt wert, ende soo hy inden Provincien der Nederlanden voormaels gehult/ belooft ende gesworen heeft.

IIII.

Alle wtlandtsche Crijschvolck / als Spaengaers/ Italiaenders/ Duytsche/ Walen/ Bourgongnons/ Engelschen / Schotten / ende alle andere Vremdelinghen/ die van oorsaken van dese beroerten wedersydens aenghenomen sijn/sullen wt dese Nederlanden/ samen ē op eenen tijdt/nae die vercondinghe deses Peys/vertrecken/binnen sulcken termijne soo by ghemeenen accorde ghestelt sal werden.

V.

Ē aengaende tander Crijschvolck niet wtlansch/sal oock die Coninck/ tot volcomender ontlastinghe synder verdructe Ondersaten/ ghebieden dat alle Soldaten/te Water ende te Lande/op der seluer tijt afghedanct ende oorlof ghegheuen sullen werden/om voortaen by hun seluen in ru-

ste te leuen/behoudende alleenlick dordinarise Garnisoenen : op dat alle
Ondersaten/tsy Borgers oft Inwoenders heur voort aen begheuen mo-
ghen tot heur neringhe van coopmanschap/hantwercken/en andere han-
delinghen van vrede/ om daer by huer selfs/ heur Wyfs/ ende Kynde-
ren / eerlyck / sonder des euennaestens verdruckinghe / tonderhouwen:
Ende datse van publyck ghebruyck van Wapenen/ te vooren niet geplo-
ghen/ende in tyde van Peys niet dienende/ heur voort aen ontlasten en-
de wachten .

VI.

Dat alle exactien / imposten/ende andere onghewoonlycke tollen ende
lasten/die ter oorsake van dese beroerten eenichsins opgeset syn geweest/
teenemael sullen cesseren ende afghgeset werden : Alsoo nochtans dat/ in-
dien men bevindt tot den ghemeenen oorbeur noodelick te syn sommighe
lasten een tyt langh noch te continueren / den Coninck dien aengaende/
hem tselue byden Staten vertoont synde/hem gheerne nae der seluen be-
gheerte ende raet voeghen sal.

VII.

Daer en bouen sal wederom de hanteringe ende passage duer alle plaet-
sen/steden/dorpen/bruggen/hauenen der selue Landen/te water ende te
lande/duer vloeten ende riuieren gevrijt worden/ gelyck als plach te syne
voor dese tegenwordige troubelen/mits alle niewe tollen ende imposten/
sonder sConincx autoriteyt ter oorsaecke van dese troublen daer op ge-
stelt/ prompetelyck cesserende.

VIII.

Ende op dat alle oorsaken van twiste ende clachten mogen eens voor
al geslicht werden/sullen alle Geestlycke ende Werlycke persoonen/soo
binnen als buytenlanders/wederkeeren in heure Geestlycke ende Wer-
lycke goeden. Te weten in de meublen die noch in wesen syn/ende in die
onruerende/titels/schulden/ende actien/om die selue terstont te besitten
ende te bruycken/in sodaniger staet/als die ten tyde sullen geuonden wer-
den. ende dat sonder bedroch oft argelist. niet tegen stande alle verpandin-
gen oft alienatien ende veranderingen/sichtent die Pacificatie van Ghent
ter contrarie gedaen. Maer tghene dat voor der seluer ghescheit is/ wort
nae die dispositie der seluer ghelaten.

IX.

Insghelijcx oock/sal een yghelick der Ondersaten van weder syden/in
syn staten/digniteyten/beneficien/gouvernementen/officien oft diensten
ghestelt werden / ghelyck als hy te tyde van teewich Edict gheweest is:
Latende ter dispositien van tselue Edict/tgheene dat te vooren ghebuert
is. Wtghenomen alleen die gheene diemen bevijnden sal teghen die vrij-
heden/rechten ende Privilegien des Landts/ versien oft ghepromoveert
geweest te syne. wel verstaende altijt/dat sulcken afgestelde/wederom
ingeset werdende/gehouden sullen syn den eedt te doene/daer in tnaeste
artickel af geroert wert/soo oock voortaen sullen moeten doen alle die ge-

ne die namaels tot eenige officien oft dienst genomen sullen worden/weder roupende. casserende/ende te niet doende/wat van beede syden ter contrarien gedaen of gedecreteert gheweest is

X.

Niemant en sal toegelaten werden/tot eenich Prouincie/stede Casteelen/oft stercten te gouuerneren/oft tot Capiteynschappen oft Ouerheyt van Krychsvolck/noch ooch tot den Raden van staten/ende secreten oft van financien/noch tot andere diensten van merckelicker importancien/dan die naturelen oft ingeborenen deser landen/onder tgeneral gouuernement begrepen. De welcke oock/voor heure ontfangenisse ten dienst/bouen donde gebruyckelicke eeden/den Coninck als heurlieder Prince gewoonliche te doene/sullen solemnelick den Coninck ende den Staten dese tegenwoordige Artikelen sweeren/belouende die selue ghetrouwelick ende oprechtelick tonderhouwen/op pene van meyneedichheyt ende voor sulcx ghestraft te werden.

XI.

Alle ghevanghenen van beede syden/die noch ter oorsake van dese troublen ghehouden syn/sullen terstont ende sonder Ransoen/uyt ende los ghelaten worden. Ten ware/datse vooren anders veraccordeert ende ouercomen waren.

XII.

Men sal den Graue van Bueren in syn libertevt in dese Landen wederleueren/binnen drye maenden nae dat de Prince van Oranghen voldaen sal hebben tgene dat met hem ghehandelt sal werden.

XIII.

Die ordonnantien/ende alle andere beuelen/oock dispositien van saken byden Eerts Hertoghe Mathias ende synen Raedt/ende de Staten/ sedert die leste troublen/in des Conincks name ghedaen ende gepasseert/sullen voor wettelick ende goet gehouden werden/ende heur behoorlycke effecten hebben/soo veel aengaet de beneficien/digniteyten/officien ende eenighe andere saken daer van ordineerlick by den gheenen die de plaetse besit van den Gouuerneur generael deser Landen gheordonneert ende ghedisponeert pleecht te worden. Maer niet aengaende de ghene/diemen aen des Conincks eyghen persoone pleecht te reserueren/oft oock die gheschiet souden wesen teghen de Rechten/ Priuilegien ende Vrydommen des Landts/soo int generael als int particulier/oft andersins tot yemandts verlies oft achterdeele soude moghen reycken.

XIIII.

Insghelycx oock die Magistraten/oft Officiers van Steden ende anderen plaetsen/die van heure officien ende diensten afghesedt syn/anders dan nae recht/ende naeder ouder ghewoente/oft andersins teghen der seluer Steden Priuilegien/ofte buyten dordineerlicke ghepleghene manieren/sullen in hun digniteiten ende officien weder ingeset werden/ende men sal voortaen in tversetten dergelycke officiers wederom houden den

suden voet en soo die rechten ghebruycken ende priuilegien iedere lants/ stats/ende plaetse verheesschen/op dat niemant onrecht en ghescliede.

XV.

Belanghende tGhelooue/twelck by allen oprechte kerstene Princen voor al moet gaen/en kan de Co. Ma. niet voorby/off hy en begeere ende gebiede dat deur alle syne erfnederlanden ghehouden werde dat Catolick Apostolyck Roomsch gelooue/ als volgende daer in de voetstappen der Catolyker Coningen synen vooroudere. welck ghelooue die ondersaten der Landen niet alleene bouen alle menschen memorie ontfanghen ende ghehouden en hebben/maer syn oock by tselue in grooter prosperiteit eñ fleure geweest/ende die voor geseiden Coninck eñ syn voorsaten in tselue gelooue/in desen Landen ghehult/en de mits solemnelicken eer vanden seluen alsoo ontfanghen. Het welcke ghelooue ende religie daerom/alle andere wtgesloten/sal vry/paisiuelick/ende sonder eenich beletsel in dese Nederlanden voortaen ghehouden ende geexerceert werden/Ghelyck de Staten voormaels sulcx in de generael Vnie/eñ int eewich Edict gelooft/ ende den Coninck soo wel naer als voor dese tegenwordige troublen/mz vele brieuen toegheschreuen ende versekert/ende oock onlancx tselue an die Keyserlicke Ma. gheschreuen hebben/soo datse/sonder groote schandael ende confusie des gemeene staets ende regieringe der Landen/in sulcke ghewichtighe sake tegen hun eygene schriften niet veranderen en mogen. Maer in tgene dat Hollandt/ Zeelandt ende Bommel angaet/ salmen hem reguleren nae der dispositien vande Pacificatie van Ghendt/ Wel verstaende/dat middelertyt inde Steden ende plaetsen der seluer Landen die Catholycke Roomsche religie weder opghericht sal werden/ daermen by tyde des selue tractaets van Ghendt die selue religie was exercerende.

XVI.

Ende soo veel aengaet den Ondersaten vande andere Provincien in dit Tractaet begrepen/ende vander Catholike Religie ghewecken synde/ de Coninck/aensiende den teghenwoordighen staet der Nederlanden/ sal duer synen Commissaris toelaten ende vergunnen/dat sulcke Ondersatē inden seluen Landen sullen moghen blyuen ende woonen/sonder eenige kraue oft quellinghe ter oorsaken der Placaten vāder Religie/die welcke ghesschorst werden sullen/ tot ter tyt toe dat byde rade ende aduis van die Staten/wettelick ende behoorlick/in vryer plaetse dat sy vry spreken sullē hebben/deur den Coninck oft syn Gouuerneur generael te vergaderen/ anders op die moderatie der seluer geordonneert sal syn. Welver staende dat sy midlertyt heur wachten eenich schandael oft turbatie te doen/ende heur van alle andere exercitie dan vander Roomsche Catholycké abstineren. Midlertyt oock vrylick genietende alle heure goeden roerende ende onroerende/rechten/actien/hoedanighe sy syn/het sy die selue te vercoopē oft andersins te alieneren/oft (soo verre sy hun goet lieuer hebbē te behouden)tselue absent wesende by andere te doen administreren / daer toe cō- mitterende Catholycke ontfangers/sulcke als hun goet duncken sal/oock

soo dick alst hun believen sal weder in die Landen te comen/ ende die administratie van hun goederen wederom aen huer te nemen/ sal huer sulcx ter goeder trouwen toeghelaten werden / midts levende als Catholijcke Ondersaten betaemt/ ende dat sy/ dien aengaende/ haer meyninghe ende begheerte aen die Pastoors/ Officiers ende Wethouders der plaetsen / daer sy wederom sullen begheeren te woonen/ vercondighen. Wt welcke der Co. Ma. goetwillichept. yghelick wel verstaen can / dat syne Ma. gheen dinghen min/ dan confiscatie van goet oft bederffenisse syner Ondersaten en is begheerende/ noch oock voor hem ghenomen en heeft huerlieder met strafficheyt der ouder Placaten tovervallen : Aengesien hy bereet is de Placaten met advis van die Staten betamelick te modereren / ende al te doen wat tot Gods dienste/ der Landen rust ende welvaren behoort ende eenen goeden/ vriendelicken/ kersten Coninck betaemt.

XVII.

Die authoriteyt ende ghehoorsaemheyt sal den Coninck gerestitueert ende gehouden worden/ sulcx als naer vereesschen vant goddelick recht/ nae der Privillegien/ ende s'Landts ghewoonten ende ghebruycken/ ende nae desen teghenwoordighe Tractate behoort te wesen/ ende ghelyck dat voormaels gehouden is geweest/ op dat die Justicie wel geadministreert/ ende d'Ondersaten gheregeert werden in alle reden/ behoorlickheyt/ vrede ende ghehoorsaemheyt. Alles in sulcker wyse/ als van allen menschen gedachten/ soo by wylen K. Caerls die vijfde/ ende syne voorgãgers/ als oock by Co: Ma. tyde tot deser troublen beginsel toe/ ghedaen is geweest/ sonder welcker authoriteyt of ghebiet ende ghehoorsaemheyt/ niet moghelick en is t'Volck in eendrachte/ goeder Justicie/ vrede ende stillicheyt te houden.

XVIII.

Soo veel aengaende is t'generael gouvernement vande voorsz Lãden/ syne Ma. sal daer toe kiesen een Prince oft Princesse vanden bloede / de welcke by goeder experientien gequalificeert sal syn tot sulckẽ swaerwichtighen gouvernemente/ ende waer af d'Ondersaten in aller redenen heur sullen te bedancken ende te contenteren hebben : Alsoo die selue sal gouverneren in aller rechtveerdicheyt/ billicheyt/ ende sonderlinge nae t'ghebruyck/ rechten/ ghewoonten ende privilegien der seluer Landen / midts gaders daer in begrijpende die voorsz Pacificatie / ende dit teghenwoordich Edict/ t'welck hy oft sy sullen moeten belouen ende sweeren.

XIX.

Tot welcke generael Gouverneurs hãden/ sõder lãger wtstel/ teenemael ende gheheelick geleuert sullen werden/ alle ende iegelicke steden/ stercte/ ende andere plaetsen/ die van deen ende dandere syde by wat titel oft pretext dat sy/ ghehouden werden/ mitgaders die domeinen oft patrimonie van den Coninck ende oock mit het gheschut/ munitie/ victualge/ wapenen/ ende schepen/ Ten eynde syne Ma. die plaetsen/ die by allen tyden ende ghedincken/ garnisoen ghehadt hebben/ met advis des Raets van staten/ doen bewaren/ by de naturelen van Nederlant (de welcke bouen

houde ende gebruyckelicke eeden/den Coninck als heurlieder geboren Prince gewoonlick te doene / oock anden Coninck ende die Staten met eede sich verbinden sullen van dese Articlen tonderhouden) ende dan daer van te disponeren ghelyck tot s Coninckx dienste/ende sekerheyt der prouincien/ ende gerusticheit der Landen/aldernutste sal beuonden werden / ende andersins soat behoorlick/ende ghedaen geweest is voor dese tegen woordighe beroerten.

XX.

Den Coninck toelatende niettemin/ende dat in tansien van deser tegenwoordige vereeninge/dat tgene dat tot noch toe van sijnen domeinen/ende wt den Jaerlicken beden/oft by taxatien op die ondersaten gelicht is dat sulcx als wel gecolligeert ende ontfanghen sal bliuen sonder eenich voorder veruolch oft quellinge daerom ymant aen te doene. Alsoo nochtans/ dat men voortaen van derghelycke toetastinghe ende onderhouwinghe desistere ende ophouwe.

XXI.

Dat wtghenomen die Pacificatie van Ghendt/generael Vnie vande Staten/ende teewich Edict van Brussel bouen vermaent/die selue Staten renuncieren sullen alle andere confederatien beloftenisse ende verbontenisse/ter oorsake deser troublen by heur ghemaect / soo wel binnens als buytens Landts.

XXII.

In dit Tractaet sullen begrepen worden die Coninghinne van Engelandt/ ende den Hertoghe van Angiers.

Van andere resterende saken/ ruerende dexpeditie / beuestinge/ vercundinge/ende vast oft eewich onderhoudt van desen Urede/sal daer nae ghehandelt werden/ als alle saken ghaccordeert ende ghesloten sullen wesen.

FINIS.